

Martta Pärssinen

**YHDYSVALTOJEN
SUURVALTAIDENTITEETIN HEIJASTUMINEN
LIBYAN INTERVENTIOON**
diskurssianalyysi Obaman puheista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Martta Pärssinen: Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetin heijastuminen Libyan interventioon –
diskurssianalyysi Obaman puheista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Valto-oppi, politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Huhtikuu 2024

Tässä kandidaatin tutkielmassa tarkastellaan, millainen on Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti ja millainen intressi siitä on syntynyt ulkopoliittisesti. Suurvaltaidentiteettiä tarkastellaan vuonna 2011 tehdyn Libyan Nato-intervention kautta. Tutkimuksen tarkoitus on ymmärtää, millainen intressi suurvaltaidentiteetti oli päätöksessä osallistua interventioon.

Teoreettisena viitekehyksenä tutkielmassa on sosiaalinen konstruktivismi. Konstruktivistisena taustaolettamuksena tutkielmassa on, että valtioilla on oma sosiaalisesti rakentunut identiteetti. Sosiaalisen konstruktivismin kautta pyritään hahmottamaan, millainen on Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti ja kuinka se on rakentunut. Ymmärtämällä valtioidentiteettiä pyritään ymmärtämään millaiseksi ulkopoliittiseksi intressiksi se voi muodostua ja näin voidaan ymmärtää valtion käyttäytymistä.

Menetelmänä tutkimuksessa toimii diskurssianalyysi. Diskurssianalyysiä lähestytään Iver B. Neumannin luoman neljän kohdan jaottelun kautta, jotka ovat kulttuurillinen kompetenssi, tekstien rajaaminen, representaatioiden kartoittaminen ja diskurssien kerrostaminen. Tässä tutkielmassa merkittävin osuus koostuu diskurssien kartoittamisesta aineisosta, sillä konstruktivistisesta näkökulmasta identiteetit kehittyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Näiden diskurssien pohjalta voidaan hahmottaa, millainen on Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti ja millaisille diskursseille se pohjautuu. Koska presidentti on niin merkittävä vallan käyttäjä Yhdysvalloissa, voidaan ajatella diskurssit presidentin puheissa heijastelevat valtion identiteettejä ja niiden valtasuhteita. Primääriaineistona tutkielmassa on 14 presidentti Barack Obaman puhetta vuodelta 2011.

Keskeiseksi tutkimustulokseksi osoittautui, että Yhdysvaltojen valtioidentiteetti rakentuu edelleen paljon suurvaltaidentiteetin ympärille ja se on ollut keskeinen tekijä päätöksessä osallistua Libyan interventioon. Aineiston perusteella voidaan erottaa neljä eri merkittävää diskurssia, joilla vahvistetaan tai uudelleen konstruoidaan suurvaltaidentiteettiä. Nämä ovat maailman arvojohtajuus, Yhdysvaltojen erityislaatuisuus, kansalliset intressit ja liittolaisuus.

Avainsanat: suurvaltaidentiteetti, valtioidentiteetti, konstruktivismi, Yhdysvallat, Libya

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkistettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Sisällys

1. Johdanto.....	1
2. Konstruktivismi teoreettisena viitekehyksenä	2
2.1. 2.1 Valtioidentiteetti sosiaalisena konstruktiona	3
3. Yhdysvaltojen suurvalta-asema.....	4
3.1. Valtioidentiteetti tutkimuskohteena.....	5
3.2. Valtioidentiteetti ja ulkopolitiikka	6
3.3. Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti.....	7
4. Tapaus Libya	9
4.1. Ulkopoliittinen paine ja strategiset intressit.....	10
5. Diskurssianalyysi	12
5.1. Valtasuhteet diskurssianalyysissä	13
5.2. Neumannin diskurssianalyysin kehys	14
6. Aineisto.....	16
7. Analyysi	17
7.1. ”Amerikkalaiset” arvot: vapaus, ihmisoikeudet ja demokratia, maailman arvojohtajuus	17
7.2. Yhdysvaltojen erityislaatuisuus, johtajaidentiteetti	20
7.3. Kansalliset intressit	21
7.4. Kansainvälinen yhteisö, Yhdysvallat yhtenä muista, liittolaisuus.....	24
AINEISTO.....	29
LÄHTEET.....	31

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa tarkastelen, millainen on Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti, millaisena Yhdysvallat näkevät oman maailmanpoliittisen asemansa ja miten niiden voidaan nähdä heijastuvan vuoden 2011 Libyan interventioon. Tutkielmani aihe kumpuaa vuonna 2011 tehdystä Naton interventioista Libyaan ja siitä, miksi Yhdysvallat lähti interventioon mukaan. Millainen rooli sillä, millaisena Yhdysvallat näkevät itsensä kansainvälisessä maailmanjärjestyksessä oli siihen, että he päättivät osallistua operaatioon? Tarkoitukseni on selvittää, kuinka interventio vahvisti Yhdysvaltojen kokemusta omasta suurvaltaidentiteetistään, mutta toisaalta myös muovasi sitä.

Tutkielmassani tarkastelen sosiaalisen konstruktivismin kautta suurvaltaidentiteetin muodostumista. Tarkoitukseni on ymmärtää Yhdysvaltojen päätöstä tehdä interventio Libyaan peilaten tätä päätöstä Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteettiin, sekä selvittää millainen intressi suurvaltaidentiteetti on ulkopoliitikassa. Tarkoitus on tehdä näkyväksi Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti ulkopoliittisena intressinä ja tuoda esiin, kuinka se ohjasi Yhdysvaltojen Nato-politiikkaa vuoden 2011 Libyan interventiossa.

Koska presidentti on Yhdysvalloissa niin merkittävä ulkopoliittisen vallan käyttäjä, käytän aineistonani Yhdysvaltojen silloisen presidentin Barack Obaman puheita koskien Libyan interventiota. *Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, miten Yhdysvaltojen ulkopoliittinen identiteetti heijastuu Obaman puheista, kuinka hän vahvistaa tätä identiteettiä ja toisaalta millaista uutta identiteettiä hän puheillaan rakentaa.* Toteutan tutkimuksen poimimalla aineistosta esille nousevia diskursseja ja tutkimalla diskurssien valtasuhteita, sekä sitä, kuinka nämä diskurssit heijastavat Yhdysvaltojen valtioidentiteettiä.

Libyan vuoden 2011 tilanteesta on käytetty eri nimityksiä, sitä on kutsuttu niin kriisiksi, konfliktiksi kuin sisällissodaksi. Uppsalan yliopiston konfliktiohjelman mukaan aseelliseksi konfliktiksi määritellään konflikti, joka on vaatinut 25–1000 uhria. Sisällissota sen sijaan määritellään konfliktiksi, jossa toisena osapuolena on hallitus, ja jossa kuolee vähintään 1000 taistelijaa puolen vuoden aikana. (Seppä 2014, 195). Näiden määritelmien mukaan lähteistä ja laskentatavasta riippuen kumpikin sopivat Libyan vuoden 2011 tapahtumiin. Tässä tutkielmassa käytän kuitenkin termiä *Libyan sisällissota*, sillä se on huomattavasti yleisempi lähdekirjallisuudessa. Interventiolla taas tarkoitetaan tässä jonkin valtion puuttumista toisen valtion sisäisiin asioihin (Koukkunen ym. 2005, 148).

Tutkielmani rakentuu seuraavasti: Aluksi käsittelen konstruktivismin teoreettisena viitekehyksenä, sillä se pohjustaa tutkielmani taustaoletuksen valtioiden omista identiteeteistä. Käsittelen valtioidentiteetin rakentumista ja sitä tutkimuskohteena. Sen jälkeen käsittelen Yhdysvaltojen suurvalta-asemaa, sen historiaa, sekä Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteettiä. Neljännessä luvussa pohjustan vuonna 2011 tehtyä interventiota Libyaan ja Yhdysvaltojen roolia siinä. Viidennessä luvussa esittelen diskurssianalyysin tutkielmani menetelmänä, kuinka diskurssien valtasuhteita tutkitaan, sekä Neumannin diskurssianalyysin kehyksen, jonka pohjalta analysoin aineistoani. Kuudennessa luvussa esittelen aineistoni ja sen valinnan. Luku seitsemän on tutkielmani analyysiosuus, ja käyn siinä läpi aineistostani poimimat diskurssit, sekä kuinka kussakin diskurssissa joko ilmennetään, tai haastetaan vallalla olevaa perinteistä suurvaltaidentiteettiä. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen tutkimustulokset, ja palaan keskusteluun suurvaltaidentiteetin vaikutuksesta päätökseen osallistua Libyan interventioon.

2. Konstruktivismi teoreettisena viitekehyksenä

Ymmärtääksemme suurvaltaidentiteettiä intressinä osallistua Libyan Nato-interventioon, on ymmärrettävä millaisena Yhdysvallat itse näkevät itsensä, eli minkälaisia käsityksiä se kansakuntana kollektiivisesti jakaa. Sosiaalinen konstruktivismi antaa hyvät lähtökohdat tutkia tätä problematiikkaa. Tässä kappaleessa esittelen sosiaalisen konstruktivismin teoreettisena viitekehyksenä tutkielmalleni, sekä valtioidentiteetin sosiaalisen konstruktiona, joka toimii tutkimukseni taustaoletuksena.

Konstruktivismi itsessään ei ole politiikan ”substanssiteoria” (Finnemore & Sikkinks 2001, 393): se ei selitä politiikkaa ja sen toimintaa, eikä sen pohjalta voi esimerkiksi tehdä ennustuksia. Konstruktivismin tarkoitus on selittää kuinka (poliittinen) todellisuus rakentuu ja se tarjoaa ikään kuin ajatuskehyksen tarkastella politiikkaa. Konstruktivismi hahmottaa maailmaa sosiaalisen luonteen ja sosiaalisen muutoksen kautta (Finnemore & Sikkinks 2001, 393) ja sen perusidea on, että maailma on sosiaalisesti rakentunut. Konstruktivismin kiinnostus kohdistuu sosiaalisiin rakenteisiin, joilla ei ole aineellista todellisuutta (Finnemore & Sikkinks 2001, 393) vaan ovat olemassa vain siksi, että uskomme niiden olevan olemassa (kuten valtioidentiteetti tässä tutkimuksessa) ja toimimme kollektiivisesti näiden uskomusten mukaan. Nämä uskomukset eivät ole objektiivisia, eivätkä subjektiivisia: niiden olemassaoloa ei voi luonnontieteellisessä mielessä objektiivisesti todistaa, mutta ne ovat enemmän kuitenkin subjektiivinen kokemus: ne ovat siis *intersubjektiivisia*. Valtioidentiteettiä (tai edes valtiota) ei näin ollen ole objektiivisesti olemassa, mutta koska kollektiivinen usko siihen on niin vahva, muodostuu se sosiaalisen todellisuuden perustaksi. Nämä intersubjektiiviset normit ja ajatukset siis ohjaavat

käyttäytymistä ja intressejä (Barkin 2003, 326) ja myös objektiivista, materiaalista maailmaa (tutkimuksessani konkreettisia iskuja Libyaan). Sosiaalisen konstruktivismiin kautta voidaan hahmottaa näitä intersubjektioita, eli asioille annettuja yhteisiä merkityksiä ja tulkintoja, jotka lopulta ohjaavat käytöstämme. Tämän tutkimuksen kontekstissa intersubjektio tarkoittaa poliittisen eliitin päätöstä tehdä kansainvälinen interventio.

Näistä syistä sosiaalinen konstruktionismi sopii erityisen hyvin teoreettiseksi viitekehyyksiä tutkittaessa, millaisia suurvaltaidentiteettirepresentaatioita esiintyy Obaman Libyaan koskevissa puheissa, kuinka Obama vahvistaa jo aikaisempaa ”todellisuutta” Yhdysvalloista maailman hegemoniana ja kuinka hän toisaalta muokkaa sitä puheillaan.

2.1. Valtioidentiteetti sosiaalisena konstruktiona

Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaan vaikuttaa niin materialistinen -, kuin sosiaalinen identiteetti, mutta tässä tutkimuksessa keskityn sosiaaliseen identiteettiin. Konstruktivistisen identiteettitutkimukseni tarkoitus on ymmärtää, millainen sosiaalisesti rakentunut (suurvalta)valtioidentiteetti Yhdysvalloilla on, ja millainen intressi siitä on syntynyt. Valtioidentiteetillä tarkoitetaan tässä tutkielmassa valtion verrattain vakaata käsitystä itsestään (Hänninen 2013, 1). Koska ulkopoliittikkaa toteutetaan vasten sosiaalisesti rakentunutta identiteettiä, on tärkeää ymmärtää, millaisia poliittisia intressejä valtioidentiteettiin liittyy. Tutkielman tarkoitus on siis ymmärtää Yhdysvaltojen päätöstä osallistua Libyan interventioon ymmärtämällä sen valtioidentiteettiä.

Konstruktivismiin avulla yritetään ymmärtää *yhteisiä merkityksiä ja tulkintoja*, joiden kautta sosiaalinen maailma rakentuu. Valtion identiteetin voidaan katsoa konstruktivismiin mukaan perustuvan yhteisille merkityksille ja yhteisille tulkinnoille asioista (Limnell 2009, 29). Tutkimuksessani siis toimii konstruktivistisena taustaoletuksena, että valtiolla on sosiaalisesti rakentunut identiteetti, joka jatkuvasti muovautuu ja rakentuu sosiaalisissa todellisuuksissa. Oletukseni on, että erityisesti poliittinen eliitti muovaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta valtion identiteetistä niin teoin, kuin sosiaalisten konstruktioiden (kuten esimerkiksi puheiden) kautta. Tässä tutkielmassa keskityn juuri sosiaalisten konstruktioiden vaikutukseen valtioidentiteettiin.

Presidentin puheita voidaan pitää sosiaalisina konstruktioina, eli vuorovaikutuksellisesti rakennettuina todellisuuden tulkintoina, ja niiden sisältö on pohjimmiltaan poliittinen valinta. Ne siis rakentavat poliittista todellisuutta. Konstruktivistisen identiteettitutkimukseni taustalla on kysymys siitä, millainen

suurvaltaidentiteetti on sosiaalisesti rakennettu, kuinka nykyinen käsitys peilautuu siihen ja millaista ”uudelleenrakennusta” siihen tehdään tai tietoisesti pyritään tekemään. Sosiaalisen konstruktivismin avulla puheiden pohjalta voidaan siis tutkia, kuinka tulkinnat Obaman Libyaa koskevissa puheissa sekä rakentavat, että muovaavat uudelleen Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteettiä. Tavoitteenani on avata näitä ”poliittisia valintoja”, joilla pyritään joko tietoisesti, tai mahdollisesti tiedostamatta luomaan tietynlaista kuvaa Yhdysvalloista suurvaltapoliittisena toimijana. Poimin rakenteita, joissa selitetään tai mahdollisesti oikeutetaan Yhdysvaltojen interventiota Libyaan suurvalta-aseman kautta, tai ajatuksia, jotka heijastavat suurvallan ”velvollisuutta” puuttua tilanteeseen. Toisaalta pyrin poimimaan myös rakenteita, joissa oikeutetaan Yhdysvaltojen puuttumista Libyan tilanteeseen joillakin muilla perusteilla, kuten esimerkiksi ihmisoikeuksilla, vaikka taustalla onkin mahdollisesti Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti.

3. Yhdysvaltojen suurvalta-asema

Yhdysvalloilla on edelleen monelta osin hegemoninen asema maailmanpolitiikassa. Hegemonialla tarkoitetaan jonkin valtion johtoasemaa tai ylivaltaa, joka on muodostunut ilman yhteistä sopimusta (Koukkunen 2005, 128). Hegemonisesta asemasta kertoo se, että toiminnalla on edelleen mittavia vaikutuksia maailmassa niin taloudellisella kuin sotilaallisella saralla. Kuitenkin tämä toisen maailman sodan jälkeen syntynyt maailmanjärjestys ei ole koskaan ollut kaiken kattava, ja Yhdysvaltojen yrityksistä huolimatta tämän liberaalin maailmanjärjestyksen ulkopuolelle on jäänyt paljon valtioita, mukaan luettuna esimerkiksi juuri Libya (Sinkkonen 2020, 45). Lisäksi sen hegemonisesta asemasta on tullut yhä epävarmempi ja sen statusta haastetaan tällä hetkellä monella saralla. Nousevat vallat, erityisesti Kiina, kasvattavat mahtiaan ja Venäjä pyrkii jatkuvasti lisäämään vaikutusvaltaansa ja aiheuttamaan häiriöitä maailmanlaajuisesti (Sinkkonen 2020, 18–19). Lisäksi teknologisen kehityksen ja globalisaation myötä ei-valtiolliset toimijat, kuten rajat ylittävät rikollisverkostot, terroristijärjestöt ja yritykset hajauttavat valtaa. (Sinkkonen 2020, 18–19.) Myös Yhdysvaltojen sisäinen tilanne haastaa sitä sisältäpäin: muun muassa polarisoitunut yhteiskuntapolitiikka, kansainvälisiin interventioihin kyllästyneet kansalaiset ja globalisoituneen talouden aiheuttamat häiriöt haastavat ulkopoliittista yhtenäisyyttä ja on uhka hegemonialle (Sinkkonen 2020, 19).

Näistä huolimatta Yhdysvallat on säilyttänyt asemansa maailman voimakkaimpana taloudellisena ja sotilaallisena mahtina, jota yksikään toinen valtio ei ole kyennyt syrjäyttämään (Sinkkonen 2020, 19). Yhdysvaltojen etuna on muun muassa dollarin asema kansainvälisessä maksujärjestelmässä ja merkittävä

kulttuurillinen ja kaupallinen vaikutusvalta, jotka kielivät sen erityisasemasta kansainvälisesti. Lisäksi sillä on merkittävät pääoma- ja luonnonvarat ja massiivinen teknologinen potentiaali, jotka myös edesauttavat sen suurvalta-aseman ylläpitämistä.

Yhdysvaltojen hegemoninen asema on muovautunut niin toiminnan, kuin sitä tukevien diskurssien kautta. Diskursseilla tarkoitetaan tässä ihmisten välistä vuorovaikutusta ja puhetapaa, joilla luodaan todellisuutta. Tämä käydään tarkemmin vielä läpi kappaleessa 6. Suurvaltadiskurssien läsnäolo on ollut Yhdysvalloissa hyvin vahvaa niin omille kansalaisille, kuin kansainvälisesti. Tässä kappaleessa kuvailen molempien merkitystä identiteetille, mutta tutkimuksessani keskityn erityisesti diskurssien merkitykseen.

3.1. Valtioidentiteetti tutkimuskohteena

Yhdysvaltojen merkittävästä asemasta maailmanpolitiikassa johtuen, sen ulkopolitiikasta on tehty lukuisia tutkimuksia. Näissä tutkimuksissa valtaosassa nousee esille oletus Yhdysvaltojen materialistisista intresseistä sen ulkopolitiikassa, kuten esimerkiksi öljynsaannin turvaaminen ja öljymarkkinoiden vakaus, liittolaisuus suhteet ja muiden suurvaltojen nousun estäminen (Hänninen 2013, 5). Erityisesti tarkasteltaessa Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikan tutkimusta strategiset intressit ovat usein lähtöoletuksena. Lähtökohtana esimerkiksi öljynsaannin turvaaminen Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikalle on perusteltua, mutta se saattaa sulkea pois tai sivuuttaa muita politiikan taustalla vaikuttavia intressejä, tai kysymyksen mistä intressit kumpuavat, kuinka ne muovautuvat, ja ennen kaikkea: kuinka niitä ylläpidetään? Tässä tutkimuksessa nostan esille, kuinka intressien sisältöön liittyy merkittävällä tavalla materialististen ulottuvuuksien lisäksi myös identiteettiulottuvuus. Keskeisin teoreettinen taustaoletus tässä tutkimuksessa on siis, että valtio on oma kokonaisuus, jolla on omat tavoitteet ja identiteetti, joiden pohjalta se toimii suhteessa toisiin valtioihin kansainvälisessä maailmanjärjestyksessä.

Konstruktivismiin kautta identiteetin merkityksestä ulkopolitiikkaan on tullut yhä tärkeämpi tutkimuskohde (Forsberg & Pursiainen 2015, 293) ja sen merkitystä ulkopoliittisena tekijänä on alettu ymmärtämään. Sosiaalisella konstruktionismilla tarkoitetaan ajatuskehikkoa, jonka mukaan politiikka ei selity materiaalisilla tekijöillä, vaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvalla identiteetillä, mielikuvilla, uskomuksilla, periaatteilla ja normeilla (Hakovirta 2012, 34). Konstruktivistisesta näkökulmasta identiteetillä on jopa merkittävämpi vaikutus valtion harjoittamaan ulkopolitiikkaan kuin valtion intresseillä ja tavoitteilla. Forsberg ja Pursiainen (2015, 293) jopa esittävät, että intressit

pohjautuvat juuri identiteetille. He kääntävät koko ajatuksen materiaalisista intresseistä päälle: ensin on tietynlainen identiteetti ja vasta sen pohjalta muodostuvat materialistiset intressit. Uskon kuitenkin, että totuus löytyy jostakin näiden välistä: intressit muovaavat identiteettiä, ja identiteetti intressejä. Tässä tutkimuksessa pyrin konstruktivistisen näkökulman kautta tuomaan esiin, kuinka ne kietoutuvat yhteen: materialistinen lähtökohta saattaa muovautua osaksi identiteettiä, ja siitä tulee taas uusi intressi. Tätä intressiä rakennetaan ja muovataan jatkuvasti vuorovaikutuksessa. Tämä intressien ja identiteetin välinen monitasoinen suhde vaatii lisää tutkimusta, ja korostaa tarvetta tarkastella mistä valtioidentiteetti koostuu ja mitkä asiat vaikuttavat siihen. Jotta ulkopoliittikan intressejä voidaan tutkia, on ymmärrettävä millainen intressi valtioidentiteetti saattaa olla, ja kuinka se lopulta heijastuu valtion harjoittamaan ulkopoliittikkaan.

3.2. Valtioidentiteetti ja ulkopoliittikka

Ulkopoliittikan voidaan katsoa olevan jokin valtion toimintaa ja päätöksentekoa kansainvälisellä tasolla suhteessa muihin valtioihin. Ulkopoliittikkaan vaikuttaa muun muassa sisäpoliittiset asiat, muiden valtioiden toiminta ja käyttäytyminen, sekä erilaiset geopoliittiset tavoitteet. Ulkoisilla uhilla ja maantieteellä on myös merkittävä vaikutus valtion ulkopoliittikkaan. Ulkopoliittikan ”työkaluja” ovat muun muassa diplomatia, erilaiset liittoumat ja jopa sodat. (Britannica 2022). Ulkopoliittikan tavoitteena on edistää valtion turvallisuutta ja etuja kansainvälisessä yhteistyössä, sekä myös edistää kansainvälistä yhteistyötä ja rauhaa.

Identiteetti taas on monitulkintainen käsite ja sen määritelmä riippuu kontekstista. Erityisesti puhuttaessa kollektiivisesta identiteetistä, tai valtioidentiteetistä voidaan niiden toisaalta katsoa olevan epävarmoja ja jatkuvasti muuttuvia, mutta joskus ryhmille (kuten valtioille) saattaa kehittyä hyvinkin yhtenäinen ja jaettu näkemys itsestään. (Forsberg & Pursiainen 2015, 293). Tätä edesauttaa kollektiiviset stereotypiat, imagot ja mielikuvat, joista rakentuu kulttuurisia rakenteita. On kiistanalaista ja kontekstisidonnaista mitä ne kussakin tapauksessa ovat ja millainen merkitys niillä on lopulta valtion harjoittamaan ulkopoliittikkaan. (Forsberg & Pursiainen 2015, 285.) Kuitenkin sisäistettynä identiteetit luovat valtioille käyttäytymistäipumuksia ja ohjaavat valtion toimintamalleja suhteessa muihin valtioihin, ja yleisesti valtioidentiteetti nähdään suhteellisen vakaana käsityksenä itsestä. (Hänninen 2013, 1).

”Menneisyyden muistaminen on ratkaisevan tärkeää identiteettimme kannalta: se, että tiedämme, mitä olimme, vahvistaa sitä, mitä olemme” – David Lowenthal (Johnson 2008, 4). Tämä pätee henkilökohtaisen identiteetin lisäksi myös kollektiiviseen identiteettiin. Valtioidentiteetti siis syntyy ajan

kuluessa ja siihen vaikuttavat monenlaiset tekijät ja tapahtumat, jotka muovaavat kansakunnan käsitystä itsestään. Kollektiivinen muisti rakentuu esimerkiksi myyttisistä kertomuksista ja menneisyyden symboleista, joita vahvistetaan ja toteutetaan muun muassa retoriikan, kulttuuristen representaatioiden ja rituaalien kautta. Tämän jaetun identiteetin kautta ymmärretään nykyisyyttä ja ”ennustetaan” tulevaisuutta (Johnson 2008, 4). Yhdysvalloissa menneisyyden voitoista, kuten toisesta maailmansodasta, tai erityisesti kylmästä sodasta, on tullut ikään kuin tällaisia myyttejä, jotka sulautuvat osaksi identiteettiä.

Libyan interventio on oiva tutkimuskohde identiteetin vaikutukseen ulkopoliittikkaan, sillä Libyan interventio oli kestoltaan ja intensiteetiltään rajatumpi verrattuna muihin Yhdysvaltojen tekemiin interventioihin, joten tapauksessa on suhteellisen helppo sulkea valtion muut intressit pois ja tarkastella hegemonista asemaa intressinä puuttua Libyan sisällissotaan. Yhdysvalloilla ei esimerkiksi ollut varsinaisia materiaalisia intressejä Libyassa, sillä esimerkiksi vuonna 2010 öljystä vain 0.06 % tuli Libyasta (OEC 2010). Lisäksi Libyan intervention päätöksentekoprosessi ei ollut yhtenäinen ulkopoliittisten päättäjien välillä, sillä esimerkiksi ulkoministeri Clintonin mukaan painavin syy osallistua oli liittolaisten pyyntö, puolustusministerin Gatesin mukaan Libyan sijainti Pohjois-Afrikassa ja presidentti Obama taas korosti massamurhan ehkäisemistä ja ihmishenkien säästämistä. Näitä käsitellen vielä lisää luvussa 4.2. Libyan konflikti voitaisiin tulkita yksittäiseksi konfliktiksi, johon Yhdysvallat puuttuivat, mutta, se voidaan asettaa myös laajempaan kontekstiin osana Yhdysvaltojen ideologiaa ja historiallista jatkumoa Yhdysvaltojen tekemiin interventioihin ja puuttumista kolmansien maiden sisäpolitiikkaan.

3.3. Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetti

Toisen maailmansodan jälkeen alkanut hegemonia maailmanpoliittisessa järjestelmässä (Sinkkonen 2020, 45) on muovannut monin tavoin Yhdysvaltojen identiteettiä. Silloin erityisesti materialistinen hegemonia, kuten ylivoimaiset sotilaalliset kyvyt vahvistivat Yhdysvaltojen hegemonista asemaa. Toiminnan lisäksi hegemoninen asema alkoi muodostua sitä tukevien diskurssien kautta, joiden läsnäolo oli hyvin vahvaa niin omille kansalaisille, kuin kansainvälisestikin, ja erityisesti kylmän sodan jälkeen Yhdysvaltojen kansallinen identiteetti alkoi muotoutua hegemonisen aseman ympärille.

Historiallisesti sekä amerikkalaiset johtajat, että kansalaiset ovat olleet vakuuttuneita oman kansakuntansa erityislaatuudesta. Poikkeuksellisuuden katsotaan olevan olennainen osa Yhdysvaltojen identiteettiä kansainvälisenä toimijana ja kokemus omasta erityislaatuudesta ja

ylivertaisuudesta on toiminut kehikkona ulkopoliittiselle toiminnalle. (Sinkkonen 2020, 19–21.) Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa on siis pitkään vahvasti ohjannut heidän käsityksensä omasta erityislaatuisuudesta (Forsberg & Pursiainen 2015, 296).

Kylmän sodan päättyminen on ymmärretty amerikkalaisten voitoksi ja se on vahvasti sidottu amerikkalaisen identiteetin käsitteeseen (Johnson 2008, 3). Se on tapahtumana vaikuttanut keskeisesti amerikkalaiseen kansalliseen identiteettiin ja oli merkittävä askel Yhdysvaltojen johtavalle asemalle maailmanpolitiikassa. Presidentti Bush julisti tammikuussa 1992 voimakkaasti puheessaan, että merkittävin asia, joka maailmassa on tapahtunut hänen elinaikanaan, on se, että Amerikka oli kylmän sodan voittaja (Bush 1992, 2:12-2:51). Yhdysvalloissa kylmän sodan voitto nähdään kansallisena saavutuksena. Kokemus siitä, että he ovat voittava osapuoli, on muovannut Yhdysvaltojen ulkopoliittista identiteettiä ja muovautunut osaksi heidän kansallista identiteettiänsä. Koko ajatuksella ”voitosta” ulkopoliittikassa on syntynyt valtava symbolinen rooli (Johnson 2008, 3–4).

Kylmän sodan jälkeen maailmanlaajuista johtoasemaa vahvistettiin erilaisin teoin ja puhein (Möttölä 2020), jotka vahvistivat ”voittajan identiteettiä”. Yhdysvaltoihin syntyi vallalla oleva ”voitokulttuuri”, joka luo narratiivia amerikkalaisten kyvyistä ja taipumuksesta voittamiseen, sekä sodan oikeutuksesta ja tarpeellisuudesta. Narratiivien avulla etäännytetään yleisöä väkivallasta juuri sodan oikeutuksen avulla (Johnson 2008, 5). Tämä on varmasti vaikuttanut yleisesti suotuisaa mielipidettä kansainvälisiä sotilasinterventioita kohtaan.

Anatoli Lieven (2008, xi) kuvaa, kuinka yhdysvaltalainen kansallisidentiteetti on ideologian värittämää: siinä, missä muulle maailmalle monet kansalliset myytit näyttävät kyseenalaisilta, näyttäytyvät nämä myytit yhdysvaltalaisille yksiselitteisinä totuuksina. Tämä saattaa heijastella amerikkalaisten omaa kokemusta heidän maailmanpoliittisesta johtajuudestaan: se on ikään kuin absoluuttinen totuus, joka vain on. Koska hegemonisen maailmanjärjestyksen epäsuhtaiset voimasuhteet toimivat vain, mikäli muut valtiot hyväksyvät järjestelyn, on Yhdysvalloille elinehto, että sillä on kumppaneita, jotka auttavat pitämään valta-asetelmaa pystyssä (Möttönen 2020). Eurooppalaisesta näkökulmasta heidän ideologiaansa ja myyttejä yksinapaisesta maailmanjärjestyksestä ei kyseenalaisteta kovinkaan paljon. Tähän saattaa vaikuttaa se, että Euroopalle Yhdysvallat ovat erittäin merkittävä liittolainen, ja esimerkiksi puolustusnäkökulmasta Yhdysvallat on erittäin tärkeä turvallisuuden takaaja ja Euroopalle on siis hyödyllistä, että Yhdysvallat ovat maailman sotilaallinen hegemonia. Möttönen (2020) kuvaakin, että järjestelmä toimii niin kauan, kun osapuolet hyötyvät vallanjaosta. Tämä voidaan nähdä myös merkittävänä intressinä Yhdysvalloille lähteä mukaan Libyan Nato-operaatioon: Yhdysvallat halusivat

todistaa liittolaisilleen, että kun heidän apuansa tarvitaan, he tulevat, sillä suurvalta-aseman säilyttämisen kannalta liittolaisten luottamus on elinehto.

4. Tapaus Libya

Joulukuussa 2010 Tunisiasta alkoi arabikevääksi kutsuttu kansannousujen sarja, jossa kansalaiset nousivat autoritäärisiä ja korruptoituneita hallintoja vastaan. Mielenosoitukset levisivät Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan valtioissa, ja niihin liittyi laajamittaista väkivaltaa. Tammikuussa 2011 Libya liittyi arabikevääseen. (Korpiola ja Nikkanen 2012, 33–34, 67–68). Diktaattori Muammar Gaddafin hallitusta vastaan osoitetut mielenosoitukset johtivat jatkuvassa määrin pidätyksiin, joista seurasi uusia mielenosoituksia. Kierre mellakoiden syntymiseen, jotka lopulta johtuvat sisällissotaan, oli valmis. Mellakoihin ja mielenosoituksiin liittyi myös alusta asti molemminpuolista väkivallan käyttöä, joka osaltaan lietsoi lisää protesteja ja edesauttoi sisällissodan syttymistä. (Korpiola & Nikkanen 2012, 86.)

Kahdestoista maaliskuuta 2011 Arabiliitto pyysi Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvostoa määräämään lentokielon Libyaan (Lindström & Zetterlund 2012, 13). Maaliskuun 17. päivä YK:n turvallisuusneuvosto antoi Gaddafin vastaisen päätöslauselman (Korpiola & Nikkanen, 86–87). Tässä päätöslauselmassa päätettiin sekä rajata aseiden vientiä Libyaan, että perustaa lentokieltoalue Libyan ylle ja lisäksi myös Libyan valtion varat kansainvälisillä pankkitileillä jäädytettiin (Soinola 2014, 31). Tällä YK:n artiklan 42 mukaisella mandaatilla Libyan ilmatila suljettiin ja pääasiassa Nato otti vastuun sen valvomisesta. Nato ei myöskään vain valvonut lentokieltoaluetta, vaan myös varusti kapinallisten joukkoja (Suomen YK-liitto 2022).

Ei ollut ollenkaan itsestään selvää, että Nato ottaa vetovastuun Libyan operaatiosta. Koska Nato on lähtökohtaisesti puolustusliitto, ei sen politiikkaan kuulu varsinaisesti siviilien suojeleminen. Vielä 3. maaliskuuta 2011 Naton pääsihteeri Anders Fogh Rasmussen totesi, että Natolla ei ole aikomusta puuttua Libyan tilanteeseen (Lindström & Zetterlund 2012, 55). Naton lipun alla mukaan lähteminen herätti erimielisyyksiä alusta alkaen. Jopa vetovastuun ottaneet Ranska ja Iso-Britannia olivat eri kannoilla: siinä missä Iso-Britannia kannatti Natoa, oli Ranska sitä mieltä, että Libyaan pitäisi lähteä ilman sotilasliittoa (Lindström & Zetterlund 2012, 55). Lopulta 24.3.2011 Nato perusti oman operaation nimeltään Unified Protector, joka valvoi Libyan ilmatilan lentokieltoa, aseidenvientikieltoa, sekä siviilien suojelemista, ja 31.3.2011 se otti täyden vetovastuun operaatiosta. Nato lähti operaatioon kolmen päätavoitteen kanssa, jotka olivat juuri aseidenvientikiellon, sekä palkkasotilaiden maahantulokiellon täytäntöönpano,

lentokieltoalueen ylläpito, jotta siviilikohteita ei pommitettaisi, sekä ilma- ja meri-iskujen tekeminen sotilasjoukkoja vastaan, jotka joko tekivät, tai suunnittelivat tekevänsä iskuja. (North Atlantic Treaty Organization 2015.) Koalitio halusi erityisesti pidättäytyä maaoperaatiosta ja suorittaa iskut vain ilmasta ja mereltä käsin, jotta voitaisiin välttää Irakin kaltainen pitkittynyt operaatio (Soinola 2014, 34).

Nato-operaatio jatkui diktaattori Muammar Gaddafin kuolemaan asti 20. lokakuuta 2011, jolloin tehtiin alustava päätös Naton vetäytymisestä kuun loppuun mennessä. Viikkoa myöhemmin, 31.10.2011 Naton joukot vetäytyivät Libyasta. (North Atlantic Treaty Organization 2015.)

Yhdysvallat epäröivät vahvasti Libyan tilanteeseen sotilaallisesti puuttumista. Kansan keskuudessa intervention suosio oli erittäin alhainen (Nori 2016, 84). Maaliskuun 19. päivä vuonna 2011 presidentti Barack Obama antoi käskyn Yhdysvaltojen armeijalle hyökätä Libyan sotilaskohteisiin. Ilmoittaessaan päätöksestä kongressille, hän painotti, että päätös oli rajattu kestoltaan ja laajuudeltaan ja perustui turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan, sekä että se suoritetaan yhdessä eurooppalaisten kumppaneiden ja arabikumppaneiden kanssa. Siitä huolimatta päätös sai paljon kritiikkiä Yhdysvalloissa puoluerajojen yli. (Lindström & Zetterlund 2012, 41–45). Koska Obaman vahvana ehtona mukaan lähtemiselle oli tiukka ajallinen rajaus, kymmenen päivän jälkeen Yhdysvallat siirtyivät lähinnä operaation tukijaksi.

4.1. Ulkopoliittinen paine ja strategiset intressit

Presidentti Barack Obamalle Libyan tapaus oli poikkeuksellisen haasteellinen, sillä hänen pitkän tähtäimen tavoitteena oli irrottaa Yhdysvallat Lähi-Idän konflikteista (Lizza 2011). Nyt edessä oli uusi konflikti, jossa oli myös pitkittymisen vaara. Yhdysvaltojen ilmavoimien upseeri Brent Scowcroft, joka oli toiminut turvallisuusneuvonantajana George Bushille ja Gerald Fordille, sekä neuvonantajana seitsemälle eri hallitukselle (McFadden 2020) totesi, että Libya oli epätavallisen selkeä tapaus arvojen ja etujen välillä: ”kaikista alueen maista etumme Libyassa ovat minimaaliset” (Lizza 2011). Tämä viestinee siitä, että Yhdysvalloilla ei todennäköisesti ollut kovin paljon strategisia tavoitteita Libyassa, eivätkä he kokeneet erityisesti hyötyvänsä strategisesti Libyaan lähdöstä. Esimerkiksi öljyn tuonti Libyasta oli vuonna 2010 vain 0,06 % Yhdysvaltoihin tuodusta öljystä (OEC World 2010). Arvoilla Scowcroft tarkoittaa tässä nimenomaan ihmishenkien säästämistä ja massamurhan ehkäisemistä. Oliko siis vain siviilien suojelu Yhdysvalloissa riittävä syy liittyä Libyan konfliktiin? Vaikka julkisessa keskustelussa ihmisoikeudet esitettiin merkittävänä syynä osallistua interventioon ja Scowcroft viittaa keskusteluun arvoista painavampana intressinä verrattuna strategisiin etuihin, on epätodennäköistä, että kumpikaan niistä oli kokonaisuudessaan interventioon osallistumisen takana. Siihen, että Yhdysvallat ajautui

mukaan interventioon liittolaisten paineesta viittaa se, että päätöstä edeltävänä viikkona Obamalta ei saatu tilanteeseen minkäänlaista reaktiota, siinä missä Yhdysvaltojen presidentit ovat yleensä ensimmäisinä ottamassa kantaa maailman kriiseihin (Lizzy 2020). Maalikuun 14. päivä Yhdysvaltojen silloinen ulkoministeri Hillary Clinton saapui Pariisiin tapaamaan Ranskan presidentti Nicolas Sarkozya, mutta hänellä ei ollut mitään vakaata päätöstä esitettävänä, ja erään ranskalaisen virkamiehen mukaan hän olisi silloin vielä jopa kieltäytynyt lentokieltoalueen perustamisesta (Lizzy 2020). Ranskalle tämä näyttäytyi Yhdysvaltojen haluttomuutena puuttua asiaan ollenkaan. Ulospäin Yhdysvaltojen reagoimattomuus näytti hämmentävältä ja antoi vaikutelman, että Ranska lopulta veti Yhdysvallat mukaan operaatioon.

Myöhemmin sodan ollessa jo käynnissä Clinton kävi keskustelua NBC:n keskusteluohjelmassa Yhdysvaltojen puolustusministeri Robert Gatesin kanssa, siitä kuinka tärkeä intressi Libya maana on Yhdysvalloille. Gatesin mukaan Libya itsessään ei ole intressi Yhdysvalloille, mutta Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa taas Yhdysvalloilla on strategisia tavoitteita. Toimittajan kyseenalaistaessa, miksi Yhdysvallat ovat tehneet sotilaallisen väliintulon Libyaan, mikäli se ei ole yksiselitteisesti Yhdysvaltojen etujen mukaista, esitti Clinton laajemman näkökulman, miksi Yhdysvaltojen oli välttämätöntä liittyä mukaan interventioon. Clinton muistutti, että kun Yhdysvallat pyysivät apua Nato-liittoisiltaan Afganistanissa, liittolaiset tulivat apuun. Nyt Nato-liittolaiset (Ranska ja Iso-Britannia) pyytävät apua heille (erityisesti Ranskalle) strategisesti merkittävällä alueella (esimerkiksi 14% Libyan öljynviennistä suuntautui Ranskaan ja Ranskan Libyaan myönnettyjen aseidentientilupien arvo oli arvioiden mukaan vuosina 2005–2009 210 miljoonaa euroa [Lindström & Zetterlund 2012, 23]), oli Yhdysvaltojen vuoro mennä apuun (York 2013). Tämä kertoo, että jopa hallinnon sisällä oli eri näkemyksiä siitä, miksi Yhdysvallat ovat mukana Libyan interventiossa. Siinä missä puolustusministeri Gates näki lähdön pohjautuvan Yhdysvaltojen omiin etuihin, oli ulkoministeri Clintonin näkemys, että kyse oli nimenomaan liittolaisvaltioiden pyynnöstä. Obaman taas korosti ensisijaisina syinä massamurhan estämistä ja ihmishenkien säästämistä.

Vaikka Libyassa Yhdysvalloilla ei juurikaan ollut materiaalisia intressejä, on selvää, että Lähi-itä kokonaisuudessaan on strategisesti erittäin merkittävä alue Yhdysvalloille, eikä Libyan sijainti tällä alueella voi olla vaikuttamatta. Kaksi päivää sen jälkeen Yhdysvaltojen asevoimat oli määrätty aloittamaan hyökkäys Libyaan, Obama totesi raportissaan kongressille, että Libyan kasvava epävakaus voisi laajeta MENA-alueella (MENA = Middle East and North Africa) ja sillä saattaisi olla vaarallisia seurauksia Yhdysvaltojen kansalliselle turvallisuusintressille, ja lisäksi mikäli Libyan verilöyly ajaisi

tuhansia pakolaisia rajojen yli Egyptiin ja Tunisiaan, olisi niiden orastava demokratiakehitys vaarassa (Nuri 2016, 81). Näistä voidaan päätellä, että vaikka Libyassa ei ollut merkittäviä materiaalisia intressejä, saattoi Obama katsoa, että oli välttämätöntä yrittää estää epävakauden leviäminen Yhdysvalloille strategisesti merkittävällä alueella. Toisaalta esimerkiksi Yhdysvaltojen entinen ulkoministeri Henry Kissinger kritisoi voimakkaasti Libyaan lähtöä juuri sillä, että näitä strategisia intressejä ei ollut. Libya ei muodostanut sotilasuhkaa Yhdysvalloille, tai turvallisuusuhkaa sen kansalaisille. Kissingerin kanssa samalla kannalla oli juuri puolustusministeri Gates, terrorismin torjunnan päällikkö John O. Brennan ja kansallisen turvallisuuden neuvonantaja Thomas E. Donilo. (Nuri 2016, 83.)

Kiinan ollessa Yhdysvaltojen merkittävin suurvallan haastaja, Yhdysvaltalainen politiikan tutkija George Friedman meni tulkinnoissaan niin pitkälle, että näki kokonaan syyn liittyä Libyan interventioon olevan Kiinan vaikutusvallan leviämisen estämisen Lähi-idässä ja Afrikassa. Kiina oli ennen arabikevättä tehnyt merkittäviä investointeja Libyaan (Nuri 2016, 81) ja Yhdysvaltojen strateginen tavoite on estää Kiinaa pääsemästä luonnonvararesursseihin, koska ne ovat välttämättömiä Kiinan kasvulle. Vaikka Kiina tuskin yksinään on syy interventiolle, myös nämä intressit puoltavat suurvaltaidentiteettiä syynä osallistua interventioon.

5. Diskurssianalyysi

Käytän aineiston tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysiä. Koska diskurssianalyysi perustuu sosiaalisen konstruktivismin teoriaan (ks. esim. Suoninen; Jokinen 2016, 251), se sopii erityisen hyvin valtasuhteiden ja identiteetin tutkimiseen. Diskurssianalyysi soveltuu erityisesti tutkimuksiin, joissa tutkitaan, kuinka valtaa ylläpidetään kulttuurin avulla ja vallan haastaminen on rajoitettua (Neumann 2008, 70), joka lisäksi tekee siitä oivallisen menetelmän tutkia, kuinka suurvaltaidentiteettiä ilmennetään ja ylläpidetään retorisesti.

Diskurssianalyysin ajatuksena on, että maailma on sosiaalinen konstruktio, joka rakentuu jatkuvasti vuorovaikutuksessa. Sen kautta pyritään tekemään ”näkymätön” ”näkyväksi”. Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa, että pyrin löytämään muun muassa ilmaukset, sanavalinnat ja ajatukset, joihin on ikään kuin ”sisään rakennettu” ajatus Yhdysvalloista maailman hegemoniana. Heijastelen näitä poimintoja Yhdysvalloissa vallalla olevaan käsitykseen heidän omasta valtioidentiteetistään, sekä pyrin tekemään poimintoja, jotka eivät suoraan istu vallalla olevaan diskurssiin, vaan tuovat siihen jotakin uutta tai mahdollisesti ”ravistelevat” vallalla olevaa valtioidentiteettiä. Diskurssianalyysissä valitaan

tutkimuskohteeksi sellaisia kielellisiä prosesseja, joissa, sekä joiden kautta, sosiaalinen todellisuus rakentuu (Jokinen 2016). Diskurssianalyysissä tutkimuskohdetta voidaan lähestyä esimerkiksi kysymysten *mitä* sanotaan, *miten* sanotaan, *missä* tilanteessa sanotaan ja *millä* seurauksilla kautta (Suoninen 2024).

Selittäessäni auki ajatuksia Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetistä, on myös otettava huomioon, että myös omalla tutkimuksellani ”konstruoin” sosiaalista todellisuutta ja taas edelleen luon sitä. Tarkastelen asioita tiettyjen taustaolettamuksien kautta, jotka heijastuvat tutkimukseeni. Diskurssianalyysin näkökulmasta tutkimukseni ei ole ikään kuin irrallinen diskursseista, joita tutkin, vaan edelleen tutkimalla niitä myös osallistun niiden luomiseen. Joskin olen pyrkinyt säilyttämään mahdollisimman objektiivisen näkökulman ja analysoimaan aineistoa niin huolellisesti, kuin suinkin mahdollista ja pyrkinyt refleктоimaan omia ajatuksia ja poimintoja.

Koska tutkimuskysymykseni on tarkennettu jo ennen aineistoon paneutumista, ja etsin aineistosta juuri tiettyjä diskursseja ja tarkastelen niiden suhdetta toisiinsa, sen sijaan, että pyrkisin löytämään kaikki mahdolliset siellä olevat diskurssit, olen pyrkinyt tekemään huolellista taustatyötä aikaisemmista tutkimuksista. Jo olemassa olevasta tiedon, sekä aikaisemman ymmärryksen Yhdysvaltojen valtioidentiteetistä perusteella olen poiminut tutkimuskysymykset, joiden perusteella lähdän analysoimaan aineistoa ja etsimään kuinka näitä jo tiedossa olevia diskursseja uusinnetaan aineistoissani.

5.1. Valtasuhteet diskurssianalyysissä

Kun tarkastellaan diskursseja vallan aspektista, voidaan erottaa kaksi – joskin hyvin yhteen kietoutunutta - näkökulmaa: valta diskurssinen välisissä suhteissa ja valta diskursseissa (Jokinen ym. 2016, 76). Tässä tutkimuksessa keskityn ensimmäiseen. Kun tutkitaan valtaa diskurssien välisissä suhteissa, ei niinkään keskitytä diskurssien moninaisuuteen, vaan pyritään tunnistamaan aineistosta hegemonisia diskursseja: pyritään poimimaan niitä ajatuksia, joista on muotoutunut ikään kuin luonnollisia totuuksia. Ne ovat saavuttaneet sellaisen aseman, että ne ovat muuttuneet itsestäänselvyyksiksi eli *institutionalisoituneet*. Ne ovat alkaneet ylläpitää tietynlaista säännönmukaisuutta sosiaalisessa maailmassa ja luomaan edellytyksiä toiminnalle. (Jokinen 2016, 76). Näin nämä institutionalisoituneet diskurssit alkavat rajoittaa maailmaa ja sitä, miten ihmiset käsittävät, kuinka asiat tulisi järjestää, ja minkälaiset asiat ylipäätään ovat mahdollisia (Neumann 2008, 62). Ne määrittävät mitä pidetään ”luonnollisena” toimintatapana jossakin tilanteessa (esim. institutionalisoitunut diskurssi: *Yhdysvallat ovat maailman suurvalta* -> luonnollinen toimintatapa: *on luonnollista, että Yhdysvallat puuttuu kolmansien valtioiden*

asioihin). Tietenkään diskurssit eivät määritä lopputulosta yksinään, mutta on erittäin tärkeää ymmärtää, millainen vaikutus niillä on.

Institutionalisoituneita diskursseja voidaan poimia aineistosta kahdella tavalla: mitä useammin tietty diskurssi esiintyy, sen dominoivampi sen asema todennäköisesti on, sekä mitä selvempänä ja ehdottomampana jokin diskurssi esiintyy, sitä vahvempi se todennäköisesti on, vaikka lukumääräisesti ei olisikaan suuri. (Jokinen ym. 2016, 76–77). Analyysissäni käytän jälkimmäistä tapaa: pyrin tekemään näkyväksi institutionalisoituneet diskurssit siitä, että Yhdysvallat ovat maailman hegemonia. Pyrin löytämään aineistostani kohdat, joissa tällä institutionalisoituneella diskurssilla perustellaan Yhdysvaltojen liittymistä Libyan Nato-operaatioon. Pyrin myös löytämään mahdollisia muita perusteluita (kuten esimerkiksi ihmisoikeudet), joiden takana tosiasiallisesti on Yhdysvaltojen käsitys sen erityislaatuisuudesta, mutta se on ikään kuin ”piilotettu” toisen, mahdollisesti kontekstiin sopivammalla, tai yleisölle paremmin sopivan perustelun alle. Toisaalta pyrin myös löytämään mahdollisia ajatukset, jotka ravistelevat tätä hegemonista diskurssia Yhdysvaltojen ylivalta-asemasta. Tutkimuksessani siis etsin onko vallalla yksi hegemoninen diskurssi (Yhdysvaltojen ylivalta-asema maailmanpolitiikassa), joka jättää varjoonsa muut heikot diskurssit (kuten esimerkiksi ihmisoikeudet, veronmaksajien rahat, konfliktin sijainti, öljyntressien puute yms.), vai ovatko erilaiset vahvat ja heikot diskurssit kietoutuneet yhteen aineistossa, ja esiintyvät siellä sekaisin, tai kenties legitimoidaanko heikoilla diskursseilla (kuten ihmisoikeuksilla) hegemonista diskurssia (Yhdysvaltojen erityislaatuisuus). Ajatukseni on myös tutkia, muuttuvatko diskurssit riippuen puheen kohdeyleisöstä, vaihtelevatko siis aineistossa esiintyvät diskurssit sen mukaan, onko kyseessä esimerkiksi puhe Yhdysvaltojen kansalaisille tai puhe ulkomailla tai lehdistötilaisuus.

5.2. Neumannin diskurssianalyysin kehys

Apunani analysoinnissa käytän Iver B. Neumannin luomaa neljän kohdan lähestymistapaa diskurssianalyysin. Hän on jakanut analysoinnin neljään vaiheeseen: *kulttuuriseen kompetenssiin, tekstin rajaamiseen, representaatioiden kartoittamiseen, sekä diskurssien kerrostamiseen*. Käyn lyhyesti nämä vaiheet läpi: (Neumann 2008, 61–75)

Neumann korostaa diskurssianalyysissä kulttuurista kompetenssia, eli kulttuurin tuntemista etukäteen. Hän painottaa, että tutkijalla täytyy olla riittävät esitiedot kyseisestä kulttuurista. Mitä syvällisempää

yleinen kulttuurin tuntemus on, sen helpompaa on konkreettinen tutkimus. Neumannin mukaan se mahdollistaa representaatioiden ja merkitysten vaihtelujen havainnoimisen. Hän korostaa, että tutkijan täytyy tunnistaa kulttuurissa jaetut käsitykset, jotka luovat yhteisen viitekehyksen, joka taas mahdollistaa ihmisten toiminnan suhteessa toisiinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tutkija osaa ymmärtää diskurssit kontekstissaan ja hahmottaa niiden kulttuurilliset viittaukset ja merkitykset. (Neumann 2008, 63–65.)

Koska tutkimuskysymykseni on tarkkaan rajattu ja primääriaineisto on alkukielisen tekstin analysoiminen, on kulttuurinen kompetenssi tärkeässä roolissa tutkimuksessani. Tämän vuoksi olen pyrkinyt perehtymään Yhdysvaltojen historiaan ja kulttuuriin ja hegemonian -, sekä hegemonisen identiteetin kehitykseen. Kulttuurista kompetenssiani Yhdysvalloista on myös kartuttanut vuoden asuminen siellä paikallisessa perheessä ja paikallista koulua käyminen, joka on auttanut pääsemään syvemmälle kulttuuriin ja siinä yhteisesti jaettuihin käsityksiin, kuten esimerkiksi ymmärtämään, kuinka suurvaltaidentiteetti näkyy esimerkiksi koulunkäynnissä ja opetuksessa.

Neumann myös mainitsee, että ”liika” kulttuurillinen kompetenssi voi joskus olla haitaksi tutkimukselle (Neumann 2008, 64). Jos on liian lähellä kulttuuria, saattaa menettää kosketuksen omiin ennakkoluuloihin (Neumann 2008, 64) ja on ikään kuin sisällä tutkittavassa viitekehyksessä, jolloin itsensä etäännyttäminen on haastavampaa. En kuitenkaan usko tämän olevan ongelma tutkimuksessani, sillä englanti ei ole äidinkieleni ja tarkastelen Yhdysvaltojen kulttuuria toisesta kulttuurista käsin.

Seuraavaksi käyn läpi tekstin rajaamisen. Ensimmäinen konkreettinen askel tutkimuksessa on aineiston rajaaminen. Tämä tarkoittaa primääriaineiston rajaamisen (jonka rajaamisen käsittelen erillisessä kappaleessa myöhemmin) lisäksi kaikkea sekundääriaineistoa, jota tutkija käyttää tutkimuksessaan. Oleellista tässä on tunnistaa tutkijan rajallisuus saavutettavaan tietoon: ei ole mahdollista tietää kaikkea kaikkea, ja tämä luonnollisesti saattaa vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen. Lisäksi on tärkeää tiedostaa alttius valita näkyviä tekstejä, ja sitä kautta huomaamattaan vahvistaa tietyn diskurssin valtaa. Oman tutkimuskysymyksen tiukan rajauksen kannalta on merkittävää huomioida, että jo tutkimuskysymyksessäni annan tilaa hallitsevalle diskurssille: tutkiessani millainen intressi suurvaltaidentiteetti on, rajaan tutkimuksen lähtökohdaksi ”etuoikeutetun” diskurssin Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteetistä.

Neumann määrittelee toiseksi konkreettiseksi vaiheeksi representaation kartoittamisen primääriaineistosta (Neumann 2008, 70). Representaatioilla tarkoitetaan *merkitysten antamista*, eli

esimerkiksi millaisia merkityksiä erilaisilla sanoilla on. Representaatio on yhdistelmä tietoista prosessia (esim. mitä sanaa valitaan käyttää) ja tiedostamatonta (millaisia merkityksiä ja mielikuvia sanalle annetaan). Tästä syystä representaatiot voidaan nähdä oivana vallankäytön välineenä ja esimerkiksi identiteetin rakentajana. Tutkimuksessani kuitenkin Neumannin representaatioiden kartoittamisen sijaan kartoitan primääriaineisosta hegemonisia ja heikkoja diskursseja (ks. edellinen kappale) aiemman tutkimustiedon ja kulttuurisen kompetenssin avulla. Analyysi koostuu pääosin tästä vaiheesta.

Viimeinen vaihe Neumannin kehyksessä on diskurssien kerrostaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa diskurssien ymmärtämistä kontekstissaan. Diskurssit elävät jatkuvasti ajassa ja paikassa ja kulttuurissa, ja sekoittuvat toisiinsa, eli ikään kuin ”kerrostuvat”. Tutkimuksessa on siis tarkasteltava diskursseja nämä seikat huomioon ottaen: niitä ei voi tutkia irrallisina ajatuksina, vaan on ymmärrettävä historia, aika, paikka ja diskurssin ”kerrokset”. Tässä tutkimuksessa on esimerkiksi hyvä hahmottaa aikaisemman suurvaltaidentiteetin syntymiseen vaikuttaneet pääpiirteet, kuten toinen maailmansota, kylmä sota, Naton historia, Naton kansainväliset interventiot, sekä Yhdysvaltojen aikaisemmat interventiot kolmansiiin maihin. On myös hyvä tuntea kansainväliset interventiot, jotka osaltaan ovat haastaneet suurvaltaidentiteettiä, kuten Vietnam, Irak ja Afganistan. Diskurssit identiteettitutkimuksessani on suhteutettava näihin menneisyyden tapahtumiin.

6. Aineisto

Koska valtiot ilmentävät identiteettiään konkreettisten politiikkatoimien lisäksi paljolti retoriikalla (Hänninen 2013), käytän aineistona puheita tiedotus- ja lehdistötilaisuuksista. Puheet voidaan nähdä osana valtioidentiteettiä rakentavaa vuorovaikutusta. Presidentin käyttäessä Yhdysvalloissa merkittävää ulkopoliittista valtaa ja hänen tehdessä merkittäviä ulkopoliittisia kannanottoja, voidaan presidentin ulostulojen ja julkilausumien katsoa edustavan Yhdysvaltojen ulkopoliittista identiteettiä ja heijastavan identiteettien valtasuhteita. Näin ollen presidentin puheet ovat relevantti aineisto tutkielmalleni. Tutkimusaineistoni koostuu neljästätoista Yhdysvaltojen silloisen presidentin Barack Obaman puheesta. Kaikki Obaman puheet löytyvät valkoisen talon virallisilta sivuilta, ja poimin sieltä Libyaan koskevat puheet aikarajauksen ja hakukoneen avulla. Valitsin aineistoksi kaikki puheet vuodelta 2011, jotka sisälsivät sanan Libya. Niin ollen joissakin puheissa sivutaan Libyan interventiota hyvinkin lyhyesti. Aineistoon liittyy myös haasteita, ja vaikka Yhdysvaltojen presidentti on merkittävä Yhdysvaltojen ulkopoliittisen linjan edustaja, eivät ne ole täysin tyhjentyviä, ja on otettava huomioon, että ne ovat rajallinen näkemys niin Libyan tilanteesta, kuin suurvaltaidentiteetin diskursseista.

Koska Yhdysvaltojen syyt lähteä mukaan Libyan interventioon olivat hyvin monisyiset ja päätökseen osallistua Nato-interventioon vaikuttivat paljon sisäpoliittisten asioiden lisäksi niin ulkopoliittiset paineet, kuin paineet ylläpitää kansainvälisesti hegemoniakuvaa, eivät puheet kerro absoluuttista totuuttasystä osallistua Libyan konfliktiin. Kuten jo aikaisemmin totesin, puheen sisältö on aina myös poliittinen valinta ja tarkkaan mietitty. Koska puheista osa on pidetty yhdysvaltalaiselle yleisölle, voidaan pohtia, kuinka puhe rakennettu juuri heille: kuinka kansalaisten käsitykseen suurvaltaidentiteetistä pyritään vaikuttamaan? Osa puheista taas on lehdistötilaisuuksia lähinnä Yhdysvaltojen liittolaisvaltioissa, joissa yleisönä voidaan pitää sekä Yhdysvaltojen kansalaisia, että liittolasten poliittista eliittiä. Näin ollen, näiden puheiden osalta voidaan pohtia omien kansalaisten lisäksi, kuinka suurvaltaidentiteettiä rakennetaan liittolaisvaltioissa.

7. Analyysi

Tässä luvussa analysoin aineistoani selvittääkseni, *millainen intressi suurvaltaidentiteetti oli Yhdysvalloille sen ottaessa osaa Libyan vuoden 2011 Nato -interventioon*. Olen perehtynyt kaikkiin neljääntoista puheeseen ja lehdistön niistä esittämiin jälkikysymyksiin ja pyrin muodostamaan Neumannin (2008) diskurssianalyysin avulla kokonais kuvan millä tavoin aiemmin kuvailemani suurvaltaidentiteetti ilmenee aineisossa, millä tavoin sitä toisinnetaan ja vahvistetaan. Lisäksi analysoin muutoksia, joita aineistossa ilmenee verrattuna aiemmin kuvailemaani Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteettiin.

Puheista poimin esille nousevia diskursseja, jotka joko heijastavat Yhdysvaltojen suurvaltaidentiteettiä, tai uusintavat sitä. Näitä diskursseja oli tunnistettavissa neljä eri merkittävää diskurssia: arvojohtajuus, Yhdysvaltojen erityislaatuisuus, kansallinen etu ja liittolaisuus. Diskurssit menevät osittain myös päällekkäin, eivätkä ole täysin irrallisia toisista. Lisäksi näiden diskurssien sisällä on myös tunnistettavissa ”heikompiä” diskursseja, mutta tutkielman rajallisuuden vuoksi olen poiminut nämä neljä merkittävintä diskurssia.

7.1. ”Amerikkalaiset” arvot: vapaus, ihmisoikeudet ja demokratia, maailman arvojohtajuus

Aineiston perusteella arvot ovat merkittävä osa Yhdysvaltojen identiteettiä. Määrällisesti iso osa aineistosta keskittyy universaaleihin ihmisoikeuksiin, demokratiaan, yksilönoikeuksiin ja vapauteen,

jotka nähdään amerikkalaisina arvoina ja Obama usein lähestyy operaatiota niiden kautta. Aineistossa muodostuu selkeä identiteetti erityisesti demokratiasta ja vapaudesta. Arvokeskusteluista voidaan vielä erottaa kaksi eri diskurssia: diskurssi ihmisoikeuksista, vapaudesta ja demokratiasta kaikkien oikeutena, johon kaikille täytyy antaa mahdollisuus, ja diskurssi ”amerikkalaisten” arvojen sortamisesta, jolloin demokratian ja ihmisoikeuksien sortaminen on Amerikan sortamista ja tilanteeseen täytyy puuttua.

Ensimmäinen näkyy aineistossa niin, että korostetaan useaan otteeseen järkyttäviä ihmisoikeusloukkauksia, joita Gaddafi tekee kansalaisilleen, ja annetaan ymmärtää, että Yhdysvalloilla ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin puuttua sisällissotaan. Obama useasti toistaa, kuinka libyalaiset ovat osoittaneet rauhallisesti mieltään perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien puolesta ja siihen on vastattu raakalla väkivallalla. Näistä esimerkkejä:

“Libyan took streets to claim their basic human rights” (28.3.2011) ja “I believed then — and I believe now — that we have a stake not just in the stability of nations, but in the self-determination of individuals” (19.5.2011) ja “we have to be prepared to take the necessary measures to uphold international peace and security and protect innocent people.” (28.3.2011).

Hän muistuttaa, että sotilaallisen operaation tehtävä keskittyy hyvin kapea-alaisesti ihmishenkien pelastamiseen, ja se on ainoa tehtävä, johon hän on yhdysvaltalaiset sotilaat velvoittanut. Tässä on huomioitava, että tosiasiallisesti Yhdysvallat esimerkiksi aseisti kapinallisia, ja operaatio päättyi vasta Gaddafin kuolemaan, joka ylitti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1973, jonka varjolla Yhdysvallat liittyivät operaatioon. Tämä puhuu sen puolesta, että vaikka aineistossa määrällisesti ihmisoikeudet ja ihmishenkien pelastaminen ovat suurimassa roolissa aineistossa, ei se ollut tärkeimpiä intressejä.

Retoriikka ihmishengistä ainoana intressinä puuttua tilanteeseen sopii ihmisoikeuksien ajajana profiloituneeseen ja Nobelin rauhanpalkinnon saaneeseen Obamaan, mutta antaa viitteitä, että osittain se oli sekä sisäpoliittista, että kansainvälistä retoriikkaa, vaikka tosiasiallisesti taustalla painoivat myös Yhdysvaltojen muut intressit. Aineistossa nousee esiin Obaman sanoin Yhdysvaltojen laajempi tavoite, että valta siirtyy Libyan kansalle, ja diktaattori saadaan vallasta. Tässäkin Obama rivien välistä myöntää, että ihmishenget eivät olleet ainoa tavoite, vaan siihen voidaan nähdä sisältyvän Yhdysvaltojen vaikutuspiirin lisääminen. Tämä vahvistaa näkemystä siitä, että tosiasiallisesti suurvalta-aseman säilyttäminen oli merkittävä intressi puuttua Libyan tilanteeseen.

Aineistoissa painotetaan Lähi-idän demokratiakehityksestä, ja kuinka tärkeää libyalaisille on antaa mahdollisuus tähän. Obama perustelee Libyan interventiota sillä, että saattaisi pilata myös ympäröivien

maiden orastavan demokratiakehityksen, mikäli sortavan diktaattorin annetaan käyttää väkivaltaa vallassa pysymiseksi. Koska demokratian leviäminen globaalisti nähdään myös Yhdysvaltojen vaikutusvallan leviämisenä, on itsessään demokratian levittäminen osa Yhdysvaltojen suurvalta-asemaa. Näissä näkyy kuinka demokratiaa ja ihmisarvoja painotetaan amerikkalaisina arvoina, ja mikäli ne eivät jossakin toteudu on Yhdysvaltojen velvollisuus puuttua. Obama esittää arvot jopa tärkeimpänä Yhdysvaltojen johtajuuden aspektina: *“wherever people long to be free, they will find a friend in the United States -- those ideals -- that are the true measure of American leadership”* (28.3.2011). Näissäkin näkökulmissa Obama toistaa Yhdysvaltojen ainutlaatuista johtaja-asemaa, mutta korostaa sitä perinteisestä poikkeavalla tavalla. Hän ei niinkään korosta Yhdysvaltojen sotilaallista mahtia, vaan enemmänkin maailman arvojohtajuutta, ja tuo myös sotilaallisen mahtin arvojen kautta esille. *“...we must stand alongside those who believe in the same core principles...”* (28.3.2011). Näillä ikään kuin myös tuodaan Libyan kansaa samaistuttavammaksi Yhdysvaltalaisille: heillä ”meidän” arvot, joiden puolesta he ovat valmiita taistelemaan. Näillä luodaan myös eroa diktaattorin ja kansalaisten välille ja toistetaan että Yhdysvallat tulevat aina olemaan tukena niille, jotka haluavat demokratiaa ja vapautta. Esimerkiksi:

“We’re making it clear that the United States of America, and the world, stand with those who seek to determine their own destiny, free from fear, and free to dream of a day when they, too, can live in justice and dignity” (29.3.2011) ja *“...we must stand alongside those who believe in the same core principles...”* (28.3.2011)

Aineistossa Obama näkee intervention historiallisena mahdollisuutena näyttää maailmalle, mitkä Yhdysvaltojen todelliset arvot ovat. *“So we face a historic opportunity. We have the chance to show that America values the dignity -- more than the raw power of the dictator”*. (19.5.2011.) Näissä korostuu, kuinka Obama haluaa, että maailma näkisi Yhdysvallat nimenomaan ihmisoikeuksien ajajana. Tämä retoriikka voidaan toisaalta nähdä nimenomaan vain retoriikkana, sillä Yhdysvalloilla on ollut monta mahdollisuutta näyttää, että ihmisarvot ovat tärkein intressi, vrt. esimerkiksi Syyrian sisällisota, jossa on ollut kokonaisuudessaan kuollut lähes 400 000 ihmistä ja 13 miljoonaa ihmistä on paennut maasta, mutta Yhdysvallat eivät ole puuttuneet sotaan (STT, 2020).

Aineistossa näkyy vahvasti identiteetti ”amerikkalaisten” arvojen levittäjänä ja säilyttäjänä, ja korostuu, että Yhdysvallat näkevät oikeudekseen puuttua, mikäli heidän *erityislaatuiset* arvonsa tai intressinsä ovat uhattuna. Obama korostaa myös, että juuri tämä on käynnissä Libyassa: Yhdysvaltojen perusarvoja vastaan hyökätään. Hän myös sanoo suoraan, että mikäli Yhdysvaltojen intressit, tai arvot ovat uhattuna,

hän on valmis käyttämään sotilaallista valtaa. Lisäksi aineistossa painotetaan toistuvasti, että Yhdysvallat seisovat niiden rinnalla, jotka edistävät demokraattista muutosta. Esimerkiksi:

“The United States of America was founded on the belief that people should govern themselves. And now we cannot hesitate to stand squarely on the side of those who are reaching for their rights, knowing that their success will bring about a world that is more peaceful, more stable, and more just.” (19.5.2011) ja *“Our message is simple: If you take the risks that reform entails, you will have the full support of the United States---We look forward to working with all who embrace genuine and inclusive democracy.”* (19.5.2011)

Aineistossa yksi merkittävimmistä diskursseista on Yhdysvaltojen velvollisuus kansainvälisistä konflikteista. Aineistossa näkyy Yhdysvaltojen identiteetti konfliktien vastuunkantajana. Tätä velvollisuutta perustellaan esimerkiksi massamurhan ehkäisemisellä, kansainvälisellä mandaatilla, Yhdysvaltojen erityislaatuisella kyvykkyydellä, liittolaisten avun pyynnöllä ja kansainvälisellä rauhalla. Aineistossa Obama vetoaa erityisesti useaan kertaan ihmishenkien säästämiseen: hän korostaa useaan otteeseen, että Yhdysvaltojen ansioista on pelastettu valtava määrä ihmisiä. Esimerkiksi

“The United States and the world faced a choice...if we waited one more day Benghazi could suffer a massacre that would have reverberated across the region and stained the conscience of the world” (28.11.2011) ja *“But in Libya, we saw the prospect of imminent massacre, we had a mandate for action, and heard the Libyan people’s call for help. Had we not acted along with our NATO allies and regional coalition partners, thousands would have been killed”* (19.5.2011).

Obama toteaa aineistossa, että nämä asiat eivät ole yksin Yhdysvaltojen ongelmia, ne ovat koko globaalin yhteisön ongelmia, mutta ne ovat tärkeitä asioita Yhdysvalloille, ja siksi puuttumisen arvoisia. Lisäksi hän vetoaa suurvaltavastuun lisäksi toistuvasti vastuun ihmisinä ja ihmiskuntana *“our responsibilities to our fellow human beings”* (28.3.2011). Nämä perustelut sopivat Nobelin rauhanpalkinnon voittajana profiloituneeseen Obamaan.

7.2. Yhdysvaltojen erityislaatuisuus, johtajaidentiteetti

Vaikka aineiston läpi määrällisesti eniten esiintyvänä diskurssina kulkee ihmisoikeudet ja Yhdysvallat osana kansainvälistä yhteisöä, toistuu silti diskurssi Yhdysvalloista maailmanjohtajana. Aineistossa nousee toistuvasti esille Yhdysvaltojen erityinen kyky niin sotilaallisesti, kuin arvojen puolesta. Esimerkiksi: *“For generations, the United States of America has played a unique role as an anchor of global security and as an advocate for human freedom”* (28.11.2011). Obama painottaa kuinka Yhdysvalloilla on globaalisti niin ainutlaatuiset voimavarat, ja tällä argumentilla Obama perustelee operaatioon lähtemistä: Yhdysvalloilla oli niin erityinen kyky lopettaa väkivaltainen sorto. Aineiston

läpi kulkee vahvana diskurssi myös siitä, kuinka myös globaali maailma tietää, että Yhdysvallat on maailman johtaja, ja siksi “hätätilanteessa” Yhdysvallat kutsutaan apuun. Tähän on monessa kohtaa kiinnitetty valta – vastuu -diskurssi. Koska Yhdysvalloilla on kykyjä, joita muilla valtioilla ei ole, on velvollisuus mennä apuun. Tämän voi tulkita sisäpoliittiseksi vetoamukseksi kansalaisille ja sillä on helppo oikeuttaa kansainvälisiä interventioita. Obama vetoaa perinteiseen suurvaltaidentiteettiin. *“We know that the United States, as the world’s most powerful nation, will often be called upon to help.”* (28.3.2011)

Obama käyttää useaan otteeseen erityislaatuista perusteluna sillä, operaatioon osallistumiselle: hän esittää että, jotkut valtiot sulkevat silmänsä toisten kansojen julmuuksilta, mutta *”Yhdysvallat on erilainen”* (28.3.2011). Vaikka aineistossa uusinnetaankin suurvaltaidentiteettiä esimerkiksi tuomalla siihen vahvasti ihmisoikeusaspekti, toisintaa Obama läpi aineiston hyvin vahvasti myös perinteistä suurvaltaidentiteettiä. Obaman mukaan tämä operaatio kertoo Yhdysvaltojen laajemmasta johtajuudesta maailmassa. Esimerkiksi *“...what this action says about the use of America’s military power and America’s broader leadership in the world.”* (28.3.2011) ja *“To brush aside America’s responsibility as a leader -- would have been a betrayal of who we are”* (28.3.2011). Toisaalta hän myös sitoo tähän perinteisenä nähtyyn valta-asemaan vastuun aspektin ja ikään kuin ”käyttää sitä hyväksi” vedotessaan ihmisoikeuksiin. Obama luo kuvaa, että mikäli tilanteeseen ei puututa, menettää Yhdysvallat johtajaroolinsa, eikä vain kansainvälisesti, mutta myös sisäpoliittisesti. Tämän voidaan nähdä olevan tehokas keino oikeuttaa sisäpoliittisesti interventioon osallistumista suurvaltaidentiteetin ollessa niin merkittävä osa identiteettiä.

Mielenkiintoinen näkökulma, jolla Obama uusintaa perinteistä Yhdysvaltojen johtajuus -diskurssia, on se, kuinka Obaman mukaan todellinen johtajuus tarkoittaa muiden osallistamista. Tämä on tehokas keino sisäpoliittisesti suurvaltaidentiteetin ollessa niin syvällä yhdysvaltalaisilla, mutta toisaalta tapa vastata kritiikkiin, siitä että Yhdysvaltojen pitäisi vähentää kansainvälisiä interventioita.

7.3. Kansalliset intressit

Puheissa oikeutetaan Libyaan puuttumista Yhdysvaltoihin kohdistuvalla uhalla. Obama korostaa (28.11.2011), että viattomien kansalaistensa lisäksi Gaddafi on murhauttanut myös amerikkalaisia. Kyseinen puhe on suunnattu nimenomaisesti Yhdysvaltalaisille, voi sen tulkita, että Obama vakuuttaa kuulijoitaan, kuinka tilanteeseen on puututtava, ikään kuin ”myös meitä vastaan on hyökätty”. Vaikka ihmisoikeudet ja ihmishenkien säästäminen ovat hegemoninen diskurssi läpi aineistojen, Obama muun

muassa toteaa, että *”we must always measure our interests against the need for an action.”* (28.3.2011). Näissä kohdissa hän myöntää, että myös omilla kansallisilla intresseillä on merkitystä: vain ihmishenget eivät paina vaakakupissa. Lisäksi hän muun muassa toteaa, että on Yhdysvaltojen tärkeiden strategisten intressien mukaista estää Gaddafia tukahduttamasta vastustajiaan. *“America has an important strategic interest in preventing Qaddafi from overrunning those who oppose him”* (28.3.2011).

Kuitenkin puhuttaessa esimerkiksi Bengasin joukkomurhan mahdollisuudesta Obama totesi, että *“It was not in our national interest to let that happen”* (28.3.2011). Hän ei suoraan ilmaise, mitä tässä kohdin tarkoittaa *kansallisilla intresseillä*, mutta puhuessaan että joukkomurha olisi tahrannut maailman omatunnon, hän viitanee, että on kansallisten intressien mukaista pysyä johdonmukaisena, jotta maailma näkee, että Yhdysvalloilla on omatunto ja globaalin maailman johtajana kantaa vastuunsa.

Obama puhuu alueen pitkän aikavälin intresseistä. Hän ei kerro suoraan, mitä tarkoittaa näillä, mutta niiden voidaan tulkita Yhdysvaltojen vaikutusvallan lisäämistä ja demokratian kehittymistä alueella. Koska presidentinvaalikampanjassa Obama painotti vähentävänsä Yhdysvaltojen läsnäoloa Lähi-idässä, ovat nämä lausunnot ristiriidassa sen kanssa. Hän kuitenkin painottaa, että ensisijainen intressi alueella on universaalien oikeuksien, kuten sananvapauden, tasa-arvon ja demokratian toteuttaminen. Nämä Obaman luettelemat arvot nähdään Yhdysvalloissa hyvin pitkälle juuri *“amerikkalaisina”* arvoina, ja ne ovat hyvin syvällä yhdysvaltalaisessa identiteetissä. Esimerkiksi:

“Not every country will follow our particular form of representative democracy, and there will be times when our short-term interests don’t align perfectly with our long-term vision for the region. But we can, and we will, speak out for a set of core principles — principles that have guided our response to the events over the past six months: The United States opposes the use of violence and repression against the people of the region. The United States supports a set of universal rights. And these rights include free speech, the freedom of peaceful assembly, the freedom of religion, equality for men and women under the rule of law, and the right to choose your own leaders -. Our support for these principles is not a secondary interest.” (19.5.2011)

Toisaalta Obama myös tiedostaa, että Yhdysvalloista on Lähi-idässä kuva, että se ajaa omia etujaan muiden kustannuksella, ja siksi hän korostaa, että myös laajempi sananvapauden ja ihmisoikeuksien edistäminen alueella on tärkeää, eikä vain niiden asioiden, jotka ovat keskeisiä Yhdysvaltojen intressejä tai niiden liittolaisten intressejä. Obama myös korostaa useaan kertaan, että Yhdysvalloilla ja Lähi-idän alueiden intressit ovat usein yhteneviä. Tämä on enemmänkin retorista diskurssia ja suurvalta-aseman toisintamista, että amerikkalaiset arvot ja tavoitteet alueella olisivat myös alueen johtajien ja kansalaisten

tavoitteita, sillä tutkimuskirjallisuus ei anna tälle näyttöä. Tällä Obama oikeuttaa interventioon puuttumista. Näistä esimerkkejä:

“For decades, the United States has pursued a set of core interests in the region --- We will continue to do these things, with the firm belief that America’s interests are not hostile to people’s hopes; they’re essential to them.” (19.5.2011) ja “Now, even as we promote political reform, even as we promote human rights in the region, our efforts can’t stop there, we think it’s important to focus on trade, not just aid; on investment, not just assistance. America’s support for democracy will therefore be based on ensuring financial stability, promoting reform, and integrating competitive markets with each other and the global economy.” (19.5.2011)

Koska sisäpoliittisesti interventio oli haasteellinen, eikä operaatiolle ollut kovaa kannatusta kansalaisten keskuudessa Obama joutuu perustelemaan amerikkalaisille operaatiota. Näissä kohdissa Obama haluaa näyttää, että hän ymmärtää intervention vastustajien näkökulman. Aineistossa nousee usein esille puoli, miksi interventio ei olisi ollut kansallisten intressien mukaista. Näissä kohdissa diskurssi keskittyy lähinnä sisäpoliittiseen perusteluun, ja poikkeaa perinteisestä suurvaltadiskurssista (vaikkakin suurvalta-asemaa ja kansallisia intressejä käytetään usein näissäkin usein vastauksena). Aineistosta nousee esille kysymys: miksi Yhdysvaltojen ylipäätään pitää osallistua interventioon maahan, joka sijaitsee maantieteellisesti hyvin kaukana ja maailma on täynnä paikkoja, joissa viattomat siviilit kärsivät, eivätkä Yhdysvallat voi olla joka paikassa. Aineistossa nostetaan esille, että “kotona” on myös akuutteja tarpeita ja ongelmia, johon olisi syytä käyttää resursseja. Obama toteaa, että *“America should not be expected to police the world”*. Myös näissä lauseissa on toisaalta sekä sidottu sisäänrakennettu ajatus, että Yhdysvallat olisi ”maailmanpoliisi”, mutta toisaalta se on jotain, mitä Yhdysvaltojen ei pitäisi olla. Näissä kohdissa Obama ilmentää enemmänkin Yhdysvaltojen sisäpoliittista diskurssia, kuin suurvaltaidentiteettiä, ja toisaalta luo suurvalta-asemaan näkökulmaa, jossa Yhdysvaltojen ei tarvitse olla joka paikassa ja puuttua kaikkiin konflikteihin. Voidaan jopa ajatella, että hän ei halua toistaa ”maailmanpoliisi” -diskurssia. *“We cannot prevent every injustice perpetrated by a regime against its people”*(19.5.2011).

Obama tuo myös aineistossa esiin Yhdysvaltojen epäonnistuneet interventiot, kuten Irakin, ja muistuttaa kuinka kallista, ja vaikeaa on saada muutosta aikaan voimakeinoin, huolimatta siitä kuinka hyvät tarkoitukset ovat. *“We have learned from our experience in Iraq just how costly and difficult it is to try to impose regime change by force – no matter how well-intentioned it may be” (19.5.2011).*

Aineistosta nousee toistuvasti diskurssi, että Amerikan turvallisuus on kaikista tärkein ja viime kädessä se on kaiken ulkopoliittisen toiminnan takana. Obama toistaa, että mikään ei ole yhtä merkityksellistä

hänelle, kuin pitää Yhdysvallat turvassa. Se painaa aina kaikista eniten, kun hän harkitsee armeijan lähettämistä tai operaatioihin osallistumista ja on aina valmis epäröimättä käyttämään sotilaallista voimaa, kun Yhdysvaltojen turvallisuus tai arvot ovat uhattuna. ”*I will never hesitate to use our military swiftly, decisively, and unilaterally when necessary to defend our people, our homeland, our allies and our core interests*” (28.3.2011). Jopa puhuessa ihmisoikeuksista Obama liittää niihin Yhdysvaltojen turvallisuuden: mitä useammat elävät vapaasti, sitä turvallisempi maailma on Yhdysvalloille. Tämä on toisinaan ristiriidassa aineiston ihmisoikeusdiskurssin kanssa, jossa Obama korostaa, että ihmishenget ovat kaiken ytimessä ja ainoa syy puuttua Libyan konfliktiin.

7.4. Kansainvälinen yhteisö, Yhdysvallat yhtenä muista, liittolaisuus

Aineiston perusteella korostuu merkittävästi liittolaisuussuhteet ja yhdessä toimiminen muiden valtioiden kanssa. Diskurssi liittolaisista ja kansainvälisestä yhteisöstä on jatkuvasti läsnä puheissa, ja niistä voidaan erottaa kaksi erilaista aspektia: niitä käytetään oikeutuksena puuttua Libyan konfliktiin, ja toisaalta myös siinä, kuinka tulevaisuuden globaalissa maailmassa kansainvälisen yhteisön pitää ottaa enemmän vastuuta ja jakaa taakkaa Yhdysvaltojen kanssa.

Obama painottaa moneen otteeseen, että Yhdysvallat ovat ryhtyneet toimiin vasta YK:n turvallisuusneuvoston päätöksen jälkeen, ja nostaa toistuvasti esiin liittolaisten roolin ja yhteistyön liittolaisten kanssa. Hän painottaa, että Yhdysvallat eivät ole lähteneet projektiin yksin, vaan myös lähimmät liittolaiset ja jopa arabikumppanit ovat kokeneet *velvollisuudeksi* puolustaa Libyan kansaa. Aineistossa muistutetaan useaan otteeseen, että operaatiolla on laaja kansainvälinen mandaatti. Läsnä on siis vahva velvollisuuden diskurssi: ei ollut kyse halusta, vaan Yhdysvaltojen oli *lähdeettävä* mukaan.

Obama myös muistuttaa erityisesti puhuessaan amerikkalaisille, että Yhdysvaltojen rooli on hyvin rajattu ja operaation alun jälkeen he ovat lähinnä tukijan roolissa. Päävastuu on Yhdysvaltojen laajalla liittoutumalla – operaation riskit ja hinta on ovat siis merkittävästi pienemmät niin armeijalle, kuin amerikkalaiselle veronmaksajalle. Näissä yhteyksissä Obama usein kehuu liittolaisiaan ja vakuuttaa heidän kykyjään. Hän toistaa, että Yhdysvallat tekevät oman osuutensa auttaakseen, mutta se on ennen kaikkea kansainvälisen yhteisön – ja libyalaisien itsensä työ. Lisäksi Obama tuo esiin, että heillä oli mahdollisuus pysäyttää Gaddafi ilman, että amerikkalaisia joukkoja lähetettiin maahan. Liittolaisuussuhteissa puhuttaessa Obama myös sanoo, että kyse on lupauksen pitämisestä Yhdysvaltojen ystäville ja liittolaisille. Vaikka tämä diskurssi onkin aineistossa selvästi sivuroolissa, voidaan se myös

nähdä merkittävänä intressinä puuttua Libyan interventioon, sillä Yhdysvallat joutuivat punnitsemaan myös sitä, että mikäli he eivät osallistu operaatioon heille merkittävien liittolaisten pyytäessä (erityisesti Ranska ja Iso-Britannia, mutta myös esimerkiksi arabiliitto), minkälainen vaikutus sillä olisi tulevaisuudessa Yhdysvalloille tärkeissä operaatioissa. Koska suurvallan edellytys on, että riittävä määrä valtiota hyväksyvät järjestelyn, on liittolaisista kiinni pitäminen merkittävä intressi Yhdysvalloille, ja tämä puoltaa sitä, että suurvaltaidentiteetti ajoi Yhdysvallat osallistumaan operaatioon niin monen valtion sitä pyytäessä. Tämä oli siis paikka näyttää suurvalta-asema: Yhdysvaltojen liittolainen kannattaa olla, sillä se tulee apuun, kun pyydetään. Esimerkiksi: “...we will keep our commitments to friends and partners” (19.5.2011).

Obama nostaa esiin myös YK:n uskottavuuden syynä osallistua: mikäli turvallisuusneuvoston päätöslauselma ei olisi täyteen pantu, olisi se heikentänyt YK:n roolia turvallisuuden ja rauhan ylläpitämisessä jatkossa. Vaikka lauseissa voidaan nähdä paljon retoriikkaa, on tämä varmasti ollut yksi intressi myös Yhdysvalloille. Koska Yhdysvalloilla on pysyvä jäsenyys YK:n turvallisuusneuvostossa, ja sitä kautta mahdollisuus vaikuttaa paljon kansainvälisiin päätöksiin, on Yhdysvaltojen intressien mukaista, että YK:n uskottavuus säilyy kansainvälisesti.

Toinen näkökulma, jossa Obama tuo kansainvälistä yhteisöä ja liittolaisia esille on muiden vastuunkanto globaalin turvallisuuden ja rauhan puolesta. Aineistossa korostetaan, että Yhdysvallat ovat kantaneet suurinta taakkaa kansainvälisistä konflikteista ja nyt myös muiden vuoro ottaa enemmän vastuuta. Toisaalta korostuu, että tämäkin tapahtuu Yhdysvaltojen johdolla, ja Yhdysvallat ovat kuitenkin liittolaistensa johtaja. Esimerkiksi: “we should not be afraid to act — but the burden of action should not be America’s alone” (28.3.2011) ja “That’s how the international community should work -- more nations; the United States right there at the center of it, but not alone” (29.3.2011). Nämä diskurssit ovat hieman ristiriitaisia, siinä että aineistossa korostetaan merkittävästi sitä kuinka kansainvälisen yhteisön pitäisi ottaa enemmän vastuuta konflikteista ja sodista maailmalla, mutta toisaalta vaaditaan, että liittolaisten pitää toimia nimenomaan Yhdysvaltojen johdolla.

Liittolaisuussuhteista puhuttaessa nostetaan myös useasti esille, että ne toimivat Yhdysvaltojen eduksi. Vaikka on toki selvää, että liittolaisten avulla Yhdysvallat tavoittelevat omaa etuaan ja vaikutusvaltansa kasvua, on tämä myös ristiriidassa esimerkiksi ihmisoikeusdiskurssin kanssa, jossa Obama toistaa, että ihmishenget ovat ainoa syy puuttua Libyan konfliktiin. “The world is more secure and the interests of the United States are best advanced, when we act collectively” (29.3.2011).

8. Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksen oli selvittää, millainen intressi suurvaltaidentiteetti oli Yhdysvalloille sen päättäessä ottaa osaa Libyan interventioon vuonna 2011. Tutkimuskysymys kumpusi aiheesta pohtia minkälainen intressi itsessään valtioidentiteetti on ulkopolitikassa, ja erityisesti suurvaltaidentiteetti, sillä Yhdysvaltojen puuttumista kolmansien maiden politiikkaan on kritisoitu paljon. Materiaaliset intressit on monesti helpompi erottaa, ja tutkimuskirjallisuutta erityisesti Yhdysvaltojen materiaalisista intresseistä löytyy lukuisia, mutta abstraktimpien intressien tutkimus on selvästi vähäisempää, mutta sillä on kiistatta vaikutusta harjoitettavaan politiikkaan. Näiden pohjalta tutkielmani aiheeksi nousi tutkia suurvaltaidentiteettiä ulkopoliittisena intressinä. Kandidaatintutkielmani keskiössä oli tarkastella presidentti Barack Obaman Libya koskevista puheista nousevia diskursseja ja tarkastella millä tavalla ne toisintavat perinteiseksi nähtyä suurvaltaidentiteettiä ja millä tavalla ne uudelleen konstruoivat sitä.

Wendtin teorian, kulttuurisen kompetenssin ja tutkimuskirjallisuuden perusteella muodostamani hypoteesi suurvaltaidentiteetistä merkittävänä intressinä osallistua Libyan interventioon osoittautui primääriaineiston perusteella keskeiseksi. Yhdysvaltojen valtioidentiteetti muodostuu edelleen merkittävästi suurvaltaidentiteetin ympärille. Aineistossa näkyi Yhdysvaltojen kokemus maailman johtavana valtiona, joka on sitoutunut liittolaisiinsa, sekä länsimaisiin liberaaleihin arvoihin, kuten demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja sananvapauteen. Aineistossa merkittävin tapa toisintaa suurvaltaidentiteettiä on juuri Yhdysvaltojen erityislaatuinen arvojohtajuus. Arvojohtajuutta on perinteiseen tapaan tosinnettu, kuinka yhdysvaltalaisiksi mielletyt, länsimaalaiset liberaalit arvot ovat universaaleja ja absoluuttisesti ainoita oikeita. Näihin identiteetteihin lukeutuvat muun muassa demokraatiidentiteetti, vapausidentiteetti ja ihmisoikeusidentiteetti. Yhdysvaltojen suurvalta-asemaa maailman arvojohtajana on rakennettu paljon velvollisuusdiskurssin kautta ja sitä kautta luodaan identiteettiä globaalina vastuunkantajana. Nämä odotetusti nousivat primääriaineistosta vahvavana puheiden ollessa rauhan ja konfliktien ratkaisijana profiloituneeseen Obaman pitämiä. Toisena suurvaltaidentiteettiä on rakennettu korostamalla Yhdysvaltojen sotilaallista kyvykkyyttä ja erityislaatusuutta verrattuna muuhun globaalin maailmaan, mutta nämä ovat selvästi heikompi diskurssi.

Liittolaisuusidentiteetti korostui merkittävimpanä identiteettinä suurvaltaidentiteetin jälkeen, ja se näkyi viittauksina toimia yhdessä kansainvälisten organisaatioiden ja liittolaisten kanssa. Analyysissä oli suhteellisen vähän viitteitä siitä, että Yhdysvallat olisivat luopumassa suurvalta-asemastaan, mutta niitä nousi kohdissa, joissa halutaan velvoittaa kansainvälistä yhteisöä ja liittolaisia Yhdysvaltojen rinnalle.

Toisaalta näissäkin korostui usein Yhdysvaltojen asema kansainvälisen yhteisön ja liittolaisten johtajana. ja diskurssit olivat toisinaan ristiriidassa keskenään: korostettiin, että Yhdysvallat eivät ole yksinään vastuussa globaaleista kriiseistä, ja painotettiin muiden valtioiden velvollisuutta ottaa enemmän vastuuta, mutta samaan aikaan tuotiin toistuvasti esiin Yhdysvaltoja globaalin maailman johtajana. Tutkimus osoitti, että suurvaltaidentiteetti elää hyvin tiukassa Yhdysvalloissa, ja vaikka maailmanpoliittinen tilanne haastaakin sitä, se tuskin tulee lähiaikoina muuttumaan.

Neljäs merkittävä identiteetti arvojohtajuuden, liittolaisidentiteetin ja maailman johtaja -identiteetin lisäksi on Yhdysvaltojen kansallinen etu. Se näkyy muun muassa vahvana turvallisuusdiskurssina. Yhdysvallat näkee kansainväliset interventiot ja globaalin johtajuuden välttämättöminä kansalliselle turvallisuudelle.

Aineiston ja sekundäärilähteiden perusteella voidaan vahvistaa, että suurvaltaidentiteetti oli Yhdysvalloille merkittävä syy osallistua Libyan interventioon. Aineistossa tulee esille ihmisoikeudet ja Yhdysvaltojen kansainvälinen vastuu intresseinä osallistua, mutta ne voidaan tulkita enemmänkin sisäpoliittiseksi perusteluksi, sekä heikommiksi intresseiksi, jotka tuskin yksinään olisivat riittäneet syyksi osallistua interventioon. Tätä puoltavat monet esimerkit, joissa ihmishenkien menettäminen ja ihmisarvojen loukkaaminen on huomattavasti mittavampaa, kuin Libyassa vuonna 2011, mutta Yhdysvallat eivät ole millään lailla osallistuneet sortotoimien tai massamurhien ehkäisemiseen. Aineistossa hegemonisin diskurssi on selvästi suurvaltaidentiteetin toisintaminen eri keinoin, jotka puoltavat sitä, että suurvaltaidentiteetillä ja sen ylläpitämisellä oli merkittävä osuus päätökseen osallistua interventioon. Argumenttia tukee myös se, että Libyassa Yhdysvalloilla ei myöskään ollut merkittäviä materiaali-intressejä, kuten esimerkiksi öljyä tai muita raaka-aineita.

Toisaalta on otettava huomioon, että vaikka Yhdysvalloilla ei ollut Libyassa strategisia intressejä, sillä oli niitä Lähi-idässä, joten saattoi olla strateginen intressi ylläpitää rauhaa Libyassa. Lisäksi on huomionarvoista, että arabikevään jälkeen öljyntuonti Libyasta Yhdysvaltoihin on tasaisesti kasvanut ja vuonna 2021 se oli jo lähes 2 % Yhdysvaltojen öljyntuonnista (OEC World 2021). Lisäksi on myös mahdollista, että Yhdysvaltojen pelko Kiinan kasvavavasta vaikutusvallasta alueella saattoi edesauttaa päätöstä liittyä interventioon, mutta tutkimuksen rajallisuuden vuoksi tämä osa-alue oli jätettävä pois.

Tutkimustulokset vahvistivat valtioidentiteetillä olevan merkitystä valtion harjoittaman ulkopoliitiikan kannalta, joskin vaatii vielä lisää tutkimuksia, kuinka suuri intressi se on suhteessa muihin intresseihin. On myös otettava huomioon, että valtioidentiteetti on alati muuttuva, ja niin ollen sen vaikutus

ulkopolitiikkaankin on muuttuva. Vaikka tutkielman myötä valtioidentiteetinmerkitys valtion harjoittamaan ulkopoliittikkaan tarkentuikin, nousi tutkielmaa tehdessä monia lisäkysymyksiä, jotka eivät tähän tutkielmaan mahtuneet, kuten esimerkiksi millainen merkitys vaihtuvalla kansallisella hallinnolla on valtioidentiteetin pohjalta harjoitettavaan ulkopoliittikkaan tai millainen merkitys suurvaltavaltioidentiteetillä on valtion sisäpolitiikkaan.

AINEISTO

Puheet ovat kronologisessa järjestyksessä.

The White House, Office of the Press Secretary (18.2.2011). Press Gaggle by Press Secretary Jay Carney aboard Air Force One en route Portland, Oregon. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/02/18/press-gaggle-press-secretary-jay-carney-aboard-air-force-one-en-route-po>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (7.3.2011). Remarks by President Obama and Prime Minister Gillard of Australia After Bilateral Meeting. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/07/remarks-president-obama-and-prime-minister-gillard-australia-after-bilat>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (21.3.2011). Remarks by President Obama and President Sebastian Pinera of Chile at Joint Press Conference. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/21/remarks-president-obama-and-president-sebastian-pinera-chile-join-press->, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (22.3.2011). Remarks by President Obama and President Funes of El Salvador in Joint Press Conference. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/22/remarks-president-obama-and-president-funes-el-salvador-joint-press-conf>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (26.3.2011). Weekly Address: President Obama Says the Mission in Libya is Succeeding. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/26/weekly-address-president-obama-says-mission-libya-succeeding>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (28.3.2011). Remarks by President in Address to the Nation on Libya. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (29.3.2011). Remarks by President at Dedication of the Ronald H. Brown United States Mission to the United Nations Building. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/29/remarks-president-dedication-ronald-h-brown-united-states-mission-united>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (14.4.2011). Remarks by President Obama and Emir Hamad bin Khalifa al-Thani of Qatar After a Bilateral Meeting. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/04/14/remarks-president-obama-and-emir-hamad-bin-khalifa-al-thani-qatar-after->, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (19.5.2011). Remarks by the President on the Middle East and North Africa. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/05/19/remarks-president-middle-east-and-north-africa>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (25.5.2011). Remarks by President Obama and Prime Minister Cameron of the United Kingdom in Joint Press Conference in London, United Kingdom.

Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/05/25/remarks-president-obama-and-prime-minister-cameron-united-kingdom-joint->, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (25.5.2011). Remarks by the President to Parliament in London, United Kingdom. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/05/25/remarks-president-parliament-london-united-kingdom>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (27.5.2011). Remarks by President Obama and President Nicolas Sarkozy of France After Bilateral Meeting. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/05/27/remarks-president-obama-and-president-nicolas-sarkozy-france-after-bilat>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (7.6.2011). Remarks by President Obama and Chancellor Merkel in a Joint Press Conference. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/06/07/remarks-president-obama-and-chancellor-merkel-joint-press-conference>, haettu 4.8.2023.

The White House, Office of the Press Secretary (29.6.2011). Press Conference by the President. Saatavissa <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/06/29/press-conference-president>, haettu 4.8.2023.

LÄHTEET

Barkin, J. Samuel (2003). *Realist Constructivism*. *International Studies Review* 5: 325-342. Department of political sciences, University of Florida.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia (2022). "Foreign policy". *Encyclopedia Britannica*, 14.10.2022. Saatavissa <https://www.britannica.com/topic/foreign-policy>. Luettu 25.4.2023.

Bush, George H. W. (1992) *State of the union address*. 28.01.1992. Saatavissa <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-28-1992-state-union-address>, katsottu 10.03.2023.

Finnemore, Martha & Kathryn Sikkink (2001). *Taking Stock: The Constructivist Research Program in International Relations and Comparative Politics*. *Annual Review of Political Science* 4 (1): 391–416.

Forsberg, Tuomas & Christer Pursianen (2015). *Ulkopolitiikkaa norsunluutornista*. Tampere: Multiprint Oy.

Hakovirta, Harto (2012). *Maailmanpolitiikka -teoria ja todellisuus*. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Hänninen, Emmi (2013). *Kohti reflektiivisempää ulkopoliittikkaa? Yhdysvaltain valtioidentiteetin rakentuminen suhteessa Jemeniin vuosina 2010–2013*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Johnson, Roger (2008). *Victory and identity – The end of the Cold War in American imagination*. Teoksessa Christie, Kenneth (toim.) *United States foreign policy and national identity in twenty-first century*. Abingdon: Routledge.

Jokinen, Arja & Kirsi Juhila & Eero Suoninen (2016). *Diskurssianalyysi - teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Korpiola, Lilly & Hanna Nikkanen (2012). *Arabikevät*. Helsinki: Avain.

Koukkunen, Kalevi & Vuokko Hosia & Jukka Keränen (2005). *Iso sivistyssanakirja: sivistyssanat hakemistoinen*. Helsinki: WSOY.

Lieven, Anatoli (2008) Foreword. Teoksessa Christie, Kenneth (toim.) *United States foreign policy and national identity in twenty-first century*. Abingdon: Routledge.

Limnell, Jarmo (2009). *Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa*. Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No.29. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lindström, Madeleine & Kristina Zetterlund (2012). *Swedish Defence Research Agency: Setting the Stage for the Military Intervention in Libya*. Försvarsdepartementet/Ministry of Defence.

Lizza, Ryan (2011) *The consequentialist: How the Arab Spring remade Obama`s foreign policy*. *The New Yorker* 25.04.2011. Saatavissa <https://www.newyorker.com/magazine/2011/05/02/the-consequentialist>, luettu 13.03.2023.

McFadden, Robert (2020) *Brent Scowcroft, a force on foreign policy for 50 years, dies 95*, New York Times 07.07.2020. Saatavissa <https://www.nytimes.com/2020/08/07/us/politics/brent-scowcroft-dead.html>, luettu 14.03.2023.

Möttölä, Kari (2020) *Vuosi 1989: osa II – Yhdysvaltain hegemonia vuoden 1989 jälkeen*. Poliitikasta 16.04.2020. Saatavissa <https://politiikasta.fi/vuosi-1989-osa-ii-yhdysvaltain-hegemonia-vuoden-1989-jalkeen/>, luettu 10.03.2023.

Neumann, Iver B (2008). *Discourse Analysis*. Teoksessa Klotz, Audie & Deepa Prakash *Qualitative Methods in International Relations – A Pluralist Guide*. Basingstove: Palgrave Macmillan

North Atlantic Treaty Organization (2015). *Nato and Libya*, 09.11.2022. Saatavissa https://www.nato.int/cps/en/SID-16462893-C3856CA5/natolive/topics_71652.htm, luettu 14.02.2022.

Nuri, Ziad Muhammad (2016). *The Role of the United States (U.S.) Interests in the Intervention in Libya 2011*. International Affairs and Global Strategy vol. 44: 81-86.

OECD World (2010) *Where does United States import Crude Petroleum from? (2010)*
Saatavissa https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/import/usa/all/52709/2010, luettu 13.2.2024.

OECD World (2021) *Where does United States import Crude Petroleum from? (2021)*
Saatavissa https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/import/usa/all/52709/2021, luettu 13.2.2024.

Seppä, Tarja (2014). *Reaktiivisesta toiminnasta konfliktien ennaltaehkäisemisen kulttuuriin*. Teoksessa Forsberg, Tuomas & Tapio Raunio (toim.) *Politiikan muutos*. Tampere: Vastapaino.

Sinkkonen, Ville (2020). *Failing hegemony? Four Essays on the Global Engagement of the United States of America in the 21st Century*. Turku: Painosalama Oy.

Soinola, Juha-Pekka (2014). *Suojeluvastuuperiaatteen kehitys ja käytäntöön soveltaminen Libyan ja Norsunluurannikon kriisin yhteydessä*. Maanpuolustuskorkeakoulu.

STT (2020). *Syyrian sisällissodassa kuollut jo liki 400 000 ihmistä, kertoo järjestö*. Yle 4.1.2020. Saatavissa <https://yle.fi/a/3-11144824>, luettu 20.2.2024.

Suoninen, Eero. *Diskurssianalyysi*. Teoksessa Vuori, Jaana (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/diskurssianalyysi/>, luettu 15.05.2023.

York, Byron (2011). *Gates: Libya not vital U.S. Interest. Clinton: Yes, it is*, Washington Examiner, 27.03.2011. Saatavissa <https://www.washingtonexaminer.com/gates-libya-not-vital-us-interest-clinton-yes-it-is>, luettu 22.03.2023.